

บทที่ ๔

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในบทที่ ๓ นำมาอภิปรายตามสมมติฐานการวิจัย เป็นรายมาตรา จำแนกตามตัวแปรต้น ๖ ตัวแปร คือ เพศ ศาสนา สถานภาพ สภาพความเป็นเมือง ภูมิภาค และอาชีพหลักของครอบครัว ตามลำดับ

ในการอภิปรายผลการวิจัยตามตัวแปรต้น ๖ ตัวแปรนี้ จะอภิปรายทีละตัวแปร และจะสรุปเป็นผลรวมว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรม มากน้อยเพียงใด โดยจะยึดหลักการตีความดังนี้

(๑) ให้ $\mu_0 = \mu_1$ เมื่อ μ_0 และ μ_1 คือมัชฌิม เลขคณิตของประชากร กลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ และ $\alpha = .05$ เมื่อ α คือโอกาสของความน่าจะเป็นในการ ปฏิเสธสมมติฐานที่เป็นจริง

(๒) หาก (๑) เป็นจริง ในการทดสอบความแตกต่างระหว่าง \bar{X}_0 และ \bar{X}_1 เมื่อ \bar{X}_0 และ \bar{X}_1 คือค่ามัชฌิม เลขคณิตของกลุ่มตัวอย่างที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒

จะได้ค่าสถิติ t หรือ F ที่มีโอกาสตกอยู่ในช่วงมีนัยสำคัญทางสถิติไม่เกินร้อยละ ๕ ในการทดสอบแต่ละครั้ง

(๓) จาก (๑) และ (๒) หากมีพฤติกรรม ๒๐ พฤติกรรม และแต่ละพฤติกรรม ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ๑ ครั้ง ฉะนั้นตามการคาดหวังจะมีพฤติกรรมที่ตกอยู่ในช่วง มีนัยสำคัญทางสถิติไม่เกินร้อยละ ๕ หรือไม่เกิน ๑ พฤติกรรม

(๔) หากจำนวนพฤติกรรมที่ทดสอบ ความแตกต่างระหว่าง \bar{X}_0 และ \bar{X}_1 แล้ว มีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า ๑ พฤติกรรม ก็จะใช้ปฏิเสธสมมติฐานใน (๑)

(๕) ในกรณีที่พฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติมีมากกว่า ๑ พฤติกรรม จะใช้จำนวน พฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นกรณี แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับ พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองทั้ง ๒๐ พฤติกรรม ตามเกณฑ์ดังนี้

ถ้ามีพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๐ - ๑ พฤติกรรม ถือว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน
 ถ้ามีพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๒ - ๕ พฤติกรรม ถือว่ามีความสัมพันธ์กันน้อย
 ถ้ามีพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๖ - ๑๐ พฤติกรรม ถือว่ามีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย
 ถ้ามีพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๑๑ - ๑๕ พฤติกรรม ถือว่ามีความสัมพันธ์ค่อนข้างมาก
 ถ้ามีพฤติกรรมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๑๖ - ๒๐ พฤติกรรม ถือว่ามีความสัมพันธ์กันมาก

๑. เพศ

๑.๑ มาตรฐาน ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่าจะเคยทำพฤติกรรม
 ต่อตนเอง ๑๒ ข้อจากจำนวน ๒๐ ข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .0๕$)
 จึงสรุปได้ว่าผู้ชายและผู้หญิง เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติ
 ฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าเพศมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับการ
 กระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างกันนี้ โดยส่วนรวมพบว่าผู้หญิง เคยทำมากกว่า
 ผู้ชาย พฤติกรรมที่ผู้หญิง เคยทำมากกว่าผู้ชายมี ๑๐ ข้อ เป็นพฤติกรรมการควบคุมตนเอง
 ๔ ข้อคือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วย (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่าง
 ไม่ปิดบัง (พ.๒) ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ส่วนที่
 เป็นพฤติกรรมการประเมินตนเองมี ๓ ข้อ คือ การสำรวจตนเอง (พ.๕) การให้คุณค่า
 ตนเอง (พ.๑๐) ความรู้สึกผิด (พ.๑๓) และที่เป็นการปฏิบัติต่อตนเองมี ๓ ข้อ คือ
 การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) การปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๘) การปรับปรุงตนเอง (พ.
 ๒๐)

จากผลการวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่าผู้หญิง เคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตน
 เอง การประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย ซึ่งอภิปรายได้ว่า

ก. เนื่องจากเพศหญิงได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวตั้ง
 แต่เล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นผลเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่
 ที่เข้มงวดกวดขันบุตร หญิงมากกว่าบุตรชาย (วิเชียร ทองนุช ๒๕๒๑ : ๑๑๒ และ
 ละม้ายมาศ ศรีทศต์ ๒๕๑๐ : ๑๑๕) โดยเด็กหญิงจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างจำกัดขอบเขต
 ในขณะที่เด็กชายมีอิสระทำอะไรตามใจชอบได้มากกว่า (วิบูลย์ ธรรมวิทย์ ๑๙๖๘ : ๑-๔)
 นั้นเอง จึงมีผลให้ผู้หญิงรายงานว่าจะเคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตน

เอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย

ข. สังคมไทยมีมาตรฐานการปฏิบัติตัวของผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกันไปคนละแนว ดังที่ กัสกิน (Guskin ๑๙๖๔ : ๘๔) กล่าวไว้ว่า สังคมไทยมีลักษณะเป็นสองมาตรฐาน (Double Standard) พฤติกรรมอย่างหนึ่งผู้ชายทำได้ แต่ถ้าผู้หญิงทำบ้างจะถูกตำหนิจากสังคมและเพราะมาตรฐานของสังคมที่กำหนดบทบาทของเพศไว้ต่างกันนี้เอง ทำให้ผู้หญิงต้องควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย

ค. อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมอยู่ ๒ ข้อ คือ การยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) และการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๘) ที่ผู้ชายรายงานว่าย่เคยทำมากกว่าผู้หญิง ซึ่งนับว่าเป็นข้อค้นพบที่น่าจะขัดกันเอง กล่าวคือผู้ชายรายงานว่าย่ทำพฤติกรรมในด้านการรักษาสุขภาพตนเองมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่เดียวกันก็รายงานว่าย่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (ดื่มสุราและเล่นการพนัน) มากกว่าผู้หญิงด้วย ถ้าผู้ชายรักษาสุขภาพตนเองมากกว่าผู้หญิงจริงก็น่าจะควบคุมตนเองไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข

การที่ผู้ชายรายงานว่าย่เคยยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้หญิงนั้น น่าจะเป็นเพราะพฤติกรรมดังกล่าวผู้ชายคิดว่าไม่ได้ เป็นการบั่นทอนสุขภาพและ เพราะว่าเป็นพฤติกรรมที่เพศชายมีการประพฤติ ปฏิบัติมากกว่าเพศหญิงอยู่แล้ว และในสังคมของผู้ชายบางแห่งยังมีความเชื่ออีกว่า พฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ชายจำเป็นต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้เป็น มิฉะนั้นจะไม่ใช่ "ลูกผู้ชาย" นอกจากนี้สังคมไทยโดยรวมก็ไม่ให้การยอมรับหากผู้หญิงจะปฏิบัติเช่นนั้นบ้าง เพราะถือว่าไม่ใช่คุณสมบัติของกุลสตรีที่ดั่งงาม ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยผู้ชายจึงรายงานว่าย่เคยยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าผู้หญิง

ส่วนในด้านการรักษาสุขภาพตนเอง ที่ผู้ชายรายงานว่าย่เคยทำมากกว่าผู้หญิงนั้นอภิปรายได้ว่า เพราะมาตรฐานของสังคมกำหนดให้เพศหญิงต้องสะอาด เรียบร้อย โดยเฉพาะการ ควบคุมรักษาความสะอาดเกี่ยวกับตนเอง เช่น ผม เล็บ หู ตา และเครื่องแต่งกาย เป็นต้น จากมาตรฐาน และความคาดหวังของสังคมดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงมีมาตรฐานในการรักษาสุขภาพตนเองสูงกว่าชาย ดังนั้นเมื่อประเมินการกระทำพฤติกรรมในด้านนี้ ผู้หญิงจึงประเมินต่ำกว่าผู้ชาย ผลการวิจัยผู้หญิงจึงรายงานว่าย่เคยทำพฤติกรรมในด้านนี้น้อยกว่าผู้ชาย

๑.๒ มาตรฐาน ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ๘ ข้อ ใน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ชายและผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าเพศมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๘ ข้อนี้ พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยใน มาตรฐาน ๑ กล่าวคือ พฤติกรรมใดที่ผู้หญิงเคยทำมากกว่าก็มีแนวโน้มที่จะทำมากกว่าด้วยและ พฤติกรรมใด ที่ผู้ชายเคยทำมากกว่าก็มีแนวโน้มจะทำมากกว่าด้วย พฤติกรรมที่ผู้หญิงเคยทำมากกว่าและมีแนวโน้มจะทำมากกว่า ในด้านการควบคุมตนเองได้แก่ การระงับ ความอยากและการต้านทานสิ่งชั่วร้าย (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) และในด้านการปฏิบัติต่อตนเองได้แก่ การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) การปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๔) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) ส่วนพฤติกรรมที่ผู้ชายเคยทำและมีแนวโน้มจะทำมากกว่าผู้หญิงได้แก่ การยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘)

อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรม ๔ ข้อคือ การสำรวจตนเอง (พ.๕) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) ความรู้สึกผิด (พ.๑๓) และการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๒๐) ซึ่งพบว่าคำรายงานเกี่ยวกับการกระทำในอดีตขัดแย้งกับแนวโน้มที่จะทำในอนาคต กล่าวคือ ในมาตรฐาน ๑ ๓ พฤติกรรมแรกผู้หญิงเคยทำมากกว่าผู้ชาย และพฤติกรรมสุดท้าย ผู้ชายเคยทำมากกว่าผู้หญิง แต่ในมาตรฐาน ๒ กลับพบว่าทั้งหญิงและชายต่างรายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำไม่แตกต่างกัน นั้นแสดงว่าทั้งหญิงและชายต่างก็มีความเห็นสอดคล้องในพฤติกรรมเหล่านี้ จึงมีแนวโน้มที่จะทำสอดคล้อง ส่วนที่เคยทำแตกต่างกันในอดีตนั้นก็เนื่องมาจากสาเหตุดังได้อภิปรายแล้วในมาตรฐาน ๑

สำหรับผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรฐานนี้ สรุปได้ว่าผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเองและปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่าผู้ชาย ซึ่งอภิปรายได้ว่า

ก. เป็นผลเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู ความคาดหวังของสังคม และบทบาททางเพศที่ต่างกันดังกล่าวแล้วในมาตรฐาน ๑ ซึ่งนอกจากจะมีผลให้ผู้หญิงกระทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้ชายแล้ว ยังมีผลให้ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมเหล่านั้นมากกว่าผู้ชายด้วย

ข. จากการคำนวณค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยรายพฤติกรรมของมาตร ๑ และมาตร ๒ พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงถึง ๐.๔๑ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมใดที่เคยทำมากในมาตร ๑ ก็มีแนวโน้มที่จะทำมากในมาตร ๒ ด้วย และเพราะว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ผู้หญิงเคยทำมากกว่าผู้ชายอยู่แล้ว (ผลการวิจัยในมาตร ๑) ดังนั้นในมาตร ๒ จึงพบว่ามีแนวโน้มที่จะทำมากกว่าผู้ชายด้วย

ค. สำหรับพฤติกรรมการยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุข (พ.๔) ซึ่งผู้ชายมีแนวโน้มที่จะทำมากกว่าผู้หญิงนั้น สามารถอธิบายได้โดยอาศัยเหตุผลจากข้อ ๑ และ ๒ กล่าวคือเพราะการอบรมเลี้ยงดูที่ให้อิสระมากกว่า ประกอบกับบทบาทและมาตรฐานทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้กระทำในพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้หญิงนั่นเอง ผลการวิจัยผู้ชายจึงได้รายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำมากกว่า

๑.๓ มาตร ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" ผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่าเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ๗ ข้อใน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ชายและผู้หญิงเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าเพศมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างกันทั้ง ๗ ข้อนี้ พบว่ามี ๔ ข้อที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ กล่าวคือทุกข้อเป็นพฤติกรรมที่ผู้หญิงเคยทำ มีแนวโน้มที่จะทำและเคยเห็นคนอื่นมากกว่าผู้ชาย อันได้แก่ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่ว (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๔)

ส่วนอีก ๒ ข้อ คือความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) และการปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) พบว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ นั่นคือทั้งหญิงและชายต่างก็เคยทำและมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนี้สอดคล้องกัน แต่ในมาตรนี้ผู้หญิงกลับรายงานว่าเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมทั้ง ๒ ข้อนี้มากกว่าผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าการกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทั้ง ๒ ข้อนี้ของผู้หญิงและผู้ชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคนอื่นทำในพฤติกรรมดังกล่าว

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวม สรุปได้ว่าผู้หญิง เคยเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย และเมื่อพิจารณาลักษณะพฤติกรรมทั้ง ๗ ข้อ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ก. เป็นเพราะผู้หญิงให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าผู้ชาย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ ซึ่งพบว่าผู้หญิง เคยทำและมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าผู้ชาย ย่อมเป็นข้อยืนยันว่าผู้หญิงให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมเหล่านี้มากกว่า ก็น่าจะให้ความสนใจในการสังเกตพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าด้วย ผลการวิจัยผู้หญิงจึงรายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าผู้ชาย เคยเห็นคนอื่นทำ

ข. เป็นผลเนื่องมาจากการติดต่อสัมพันธ์ และสมาคม กล่าวคือผู้หญิงโดยปกติก็มักจะมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้หญิงด้วยกัน ในขณะที่ผู้ชายก็มักจะมีการติดต่อสัมพันธ์อยู่ในกลุ่มของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นโอกาสที่จะได้สังเกตหรือเห็นพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ก็จึงเป็นของกลุ่มคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย และเพราะว่าในมาตร ๑ ผู้หญิงเคยทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าผู้ชายอยู่แล้ว ดังนั้นโอกาสที่ผู้หญิงจะได้สังเกตเห็นผู้หญิงทำพฤติกรรมเหล่านี้จึงมีมากกว่าผู้ชาย ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยผู้หญิงจึงรายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าผู้ชาย

ค. การอบรมสั่งสอนและค่านิยมทางสังคมที่ต่างกันในประเทศหญิงและ เพศชายที่มีมาแต่โบราณกาล โดยผู้หญิงจะได้รับการอบรมสั่งสอนเน้นหนักทางด้านกิริยามารยาท ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ละเอียดถี่ถ้วน และให้มีความสำรวม สุขุมรอบคอบ ในด้านการทำงานก็จะให้ทำงานประเภท เย็บปักถักร้อย ทำอาหาร หรือประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ อันเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียด และช่างสังเกตเป็นสำคัญ จากค่านิยมและการปฏิบัติของสังคมที่มีต่อเพศหญิงดังกล่าวข้างต้น จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้ผู้หญิงมีลักษณะ เป็นคนช่างสังเกต และละเอียดถี่ถ้วนในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนประสบ รวมทั้งการสังเกตการกระทำของคนอื่น ๆ ด้วย ผลการวิจัยผู้หญิงจึงได้รายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าที่ผู้ชายเคยเห็นคนอื่นทำ

๑.๔ มาตร ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้หญิงและผู้ชายรายงานว่าจะคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จำนวน ๗ ข้อใน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ชายและผู้หญิงคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเอง

แตกต่างกันและเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และสะท้อนให้เห็นด้วยว่าเพศมีความสัมพันธ์
ค่อนข้างน้อยกับความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

ในบรรดาพฤติกรรมทั้ง ๗ ข้อที่แตกต่างกันนี้มี ๖ ข้อที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับผล
การวิจัยในมาตร ๓ กล่าวคือทั้ง ๖ ข้อ เป็นพฤติกรรมที่ผู้หญิงเคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่น
จะทำมากกว่าผู้ชาย อันได้แก่ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยุ (พ.๑) การ
แสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) การปลอบใจตนเอง
(พ.๑๖) การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๙)

อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมอีก ๑ ข้อคือ การยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) พบว่า
ผู้ชายคิดว่าคนอื่นมีแนวโน้มจะทำมากกว่าผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับผลการวิจัยใน
มาตร ๑ และมาตร ๒ ที่ผู้ชายเคยทำ และมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนี้มากกว่าผู้หญิง

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรนี้ สรุปได้ว่าผู้หญิงคิดว่าคนอื่นจะทำ
พฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าที่ผู้ชายคิดว่าคนอื่นจะทำ จึงอภิปรายได้ว่า

ก. เนื่องจากความเชื่อประสบการณ์ตรงของบุคคลมีผลต่อความคิด การตัดสินใจ
และความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น และเพราะว่าผลการวิจัยในมาตร ๑
มาตร ๒ และมาตร ๓ พบว่าผู้หญิงเคยทำมีแนวโน้มที่จะทำและเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรม
เหล่านี้มากกว่าผู้ชายอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อผู้หญิงจะคิดตัดสินใจหรือพยากรณ์การกระทำของคนอื่น
จึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสิน ผลการวิจัยผู้หญิงจึงรายงานว่าจะคิด
ว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าที่ผู้ชายคิดว่าคนอื่นจะทำ

ข. ค่าสหสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ย มาตร ๔ กับมาตร ๑ มาตร ๒ และมาตร ๓
มีค่าในระดับสูง ดังนี้คือ ๐.๖๖, ๐.๖๙ และ ๐.๖๔ ตามลำดับ และทุกค่ามีนัยสำคัญทาง
สถิติ ($p < .๐๑$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่นมีความ
สัมพันธ์ในระดับสูงกับการกระทำในอดีต แนวโน้มที่จะทำในอนาคต และการเห็นคนกระทำ
พฤติกรรมต่อตนเอง เพราะว่าผู้หญิงเคยทำ มีแนวโน้มจะทำและเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรม
เหล่านี้มากกว่าผู้ชาย ดังนั้นในมาตรนี้ผู้หญิงจึงรายงานว่าจะคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรม เหล่านี้
มากกว่าผู้ชายด้วย

ค. ส่วนการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) ซึ่งผู้ชายคิดว่าคนอื่นมีแนวโน้มจะทำมาก
กว่าที่ผู้หญิงคิดว่าคนอื่นจะทำนั้น สามารถอภิปรายได้ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกับข้อ ๑ และ ๒

และจากผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ ผู้ชายเคยทำ และมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนี้มากกว่าผู้หญิงอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อจะพยากรณ์การกระทำของคนอื่น จึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสิน ผลการวิจัยผู้ชายจึงรายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าที่ผู้หญิงคิดว่าคนอื่นจะทำ

๑.๕ สรุปผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตร

ก. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตร พบว่ามีพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๔ มาตร อยู่ ๔ ข้อ คือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยู่ (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๔) โดยพบว่าผู้หญิงเคยทำมีแนวโน้มจะทำเคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้มากกว่าผู้ชาย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้มากกว่าผู้ชาย ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากมาตรฐานการปฏิบัติของผู้ชายและผู้หญิงต่างกันไปคนละแนว โดยสังคมจะเข้มงวดควบคุมความประพฤติของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดและจำกัดขอบเขตของลูกสาวในขณะที่ลูกชายมีอิสระทำอะไรได้ตามใจชอบ ทำให้ผู้หญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านการระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยู่ (พ.๑) การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) มากกว่าผู้ชาย และเนื่องจากโดยธรรมชาติผู้ชายและผู้หญิงจะแตกต่างกันทั้งโดยโครงสร้างทางร่างกาย จิตใจ และความสนใจตามธรรมชาติ ดังการศึกษาของสุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ (๒๕๒๖: ๘๒ - ๘๓) ซึ่งพบว่าผู้หญิงให้ความสำคัญแก่ค่านิยมที่เน้นทางด้านส่วนบุคคล และชอบคิดปะ ความงามต่าง ๆ สูงกว่าผู้ชาย ผลการวิจัยของสุนทรี โคมิน จึงตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่า ผู้หญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านการปรุงแต่งร่างกายมากกว่าผู้ชาย

ข. พฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ มาตรมี ๖ ข้อคือ ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) ความพอใจในตนเอง (พ.๖) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ความละเอียดใจ (พ.๑๔) และการให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกัน ถึงแม้ว่าผู้ชายและผู้หญิงจะมีความแตกต่างกันในการรับรู้บทบาททางเพศและได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันก็ตาม แต่ความแตกต่างเหล่านี้เพียงแต่ทำให้ผู้ชายและผู้หญิงมีพฤติกรรมบางอย่างแตกต่างกัน แต่มิได้ทำให้พฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองทั้งหมดต้องแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ชาย

และผู้หญิงมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษาเล่าเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และที่สำคัญคือ เรียนหลักสูตรเดียวกันย่อมได้รับการถ่ายทอดและการอบรมสั่งสอนให้ทำพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะพฤติกรรมในด้านความขยันหมั่นเพียร ความพอใจในตนเอง การตั้งมาตรฐานตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความละเอียดใจ และการให้รางวัลตนเอง ซึ่งทุกพฤติกรรมล้วนเป็นพฤติกรรมที่สังคมถือว่าทุกคนควรประพฤติปฏิบัติโดยไม่เลือกว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่าผู้หญิงและผู้ชายมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษา คำนิยมของ สุนทรี โคมิน และ สนิท สมิตรการ (๒๕๒๒: ๘๖) โดยให้เพศหญิงและเพศชายจัดอันดับความสำคัญของค่านิยมในส่วนที่เป็นพฤติกรรมต่อตนเองได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง (เชื่อมั่นในตนเอง) การประมาณตนเอง/รักษันโทษ (พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่) พบว่าเพศหญิงและเพศชายจัดอันดับความสำคัญไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่ามีความโน้มเอียงที่จะแสดงออก เป็นพฤติกรรมไม่แตกต่างกันด้วย จึงตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าผู้หญิงและผู้ชายมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านความพอใจในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน

ค. จากผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ แสดงให้เห็นว่า เพศมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล และมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับแนวโน้มที่จะทำ การเห็นคนอื่นทำและความคิดที่จะพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

ง. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมทั้ง ๔ มาตรการ พบว่า ผู้หญิงเคยทำมีแนวโน้มที่จะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย จึงสรุปได้ว่าผู้หญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองมากกว่าผู้ชาย

๒. ศาสนา

๒.๑ มาตรการ ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมต่อตนเองเกือบทุกข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) เพียงข้อเดียว ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .0๕$) แต่ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาใดที่เคยทำพฤติกรรมในด้านนี้แตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่

นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั้งสามกลุ่ม เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน จึงขัดแย้งกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นด้วยว่าศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

๒.๒ มาตรการ ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กันรายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเอง เกือบทุกข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในด้านการบ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) เพียงข้อเดียว ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๕$) แต่ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาใดที่มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมในด้านนี้แตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กันทั้ง ๓ กลุ่มมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน และไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่า ศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในมาตรการ ๑ ก็พบว่ามีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันกล่าวคือทั้งสองมาตรการ ผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั้ง ๓ กลุ่มต่างก็เคยทำ และมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน

๒.๓ มาตรการ ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" และมาตรการ ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั้ง ๓ กลุ่มรายงานว่า เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองทั้ง ๒๐ ข้อ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั้ง ๓ กลุ่ม เคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และสะท้อนให้เห็นอีกว่า ศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับการได้เห็นคนอื่นทำ และความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ พบว่าไม่ว่าบุคคลจะนับถือศาสนาใดก็เคยทำ มีแนวโน้มที่จะทำ เคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน สรุปได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั้ง ๓ กลุ่มมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กันมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง การประเมินตนเอง และการปฏิบัติต่อตนเองไม่แตกต่างกัน จึงขัดแย้งกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นด้วยว่า ศาสนา

ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สามารถอธิบายได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการได้แก่

ก. เนื่องจากศาสนาทุกศาสนาต่างก็มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือต้องการสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม ไม่ประพฤติดนเป็นที่ย่ำแย่ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น จึงทำให้หลักปฏิบัติโดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันคือ ให้ประกอบกรรมดี ละเว้นความชั่ว (พุทธศาสนิกชน ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ : ๑๖๕ - ๑๖๖)

ข. ผู้ที่นับถือศาสนาทั้ง ๓ กลุ่มนี้ต่างก็เป็นคนไทย เกิดในประเทศไทยหรืออยู่ในประเทศไทยมานาน มีสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกันได้รับการศึกษาหลักสูตรเดียวกัน ซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้พฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร เป็นไปในทำนองเดียวกัน และถึงแม้ว่าวิถีปฏิบัติในส่วนปลีกย่อยของแต่ละศาสนาจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่อิทธิพลของสังคมภายนอกที่แวดล้อมมีมากกว่า ทำให้แบบแผนและวิถีปฏิบัติ เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นผลการวิจัยโดยส่วนรวมจึงพบว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กันมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง การประเมินตนเองและการปฏิบัติต่อตนเองไม่แตกต่างกัน

ค. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแตกต่างกันมาก กล่าวคือกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธมี ๒,๗๕๓ คน ที่นับถือศาสนาคริสต์มี ๒๗ คน และที่นับถือศาสนาอิสลามมี ๔๔ คน จากขนาดของกลุ่มที่แตกต่างกันมาก เช่นนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางสถิติ และเป็นผลให้การทดสอบความแตกต่าง ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยจึงพบว่าผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กัน รายงานว่ามีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองไม่แตกต่างกันทั้ง ๔ มาตรการ

๓. สถานภาพ

๓.๑ มาตรการ ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ที่มีสถานภาพต่าง ๆ คือ นักเรียน ป. ๖ ม. ๓ ม.ศ. ๕ ครู และผู้ประกอบการ รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมต่อตนเองเกือบทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๕$) ยกเว้นในด้านการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๔) เพียงข้อเดียว ที่ทุกกลุ่มสถานภาพรายงานว่าเคยทำไม่แตกต่างกัน จึงสรุปได้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิจัยที่ตั้งเอาไว้ และแสดงให้เห็นด้วยว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์อย่างมาก การกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๑๔ ข้อดังกล่าว โดยส่วนรวมพบว่า ครูเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลงมาได้แก่นักเรียน ม.ศ. ๕ ผู้ปกครอง นักเรียน ม. ๓ และนักเรียน ป. ๖ ตามลำดับ โดยนักเรียน ป. ๖ เคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยข้างต้นนี้ สามารถอภิปรายได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการได้แก่

ก. การศึกษา

บุคคลในแต่ละสถานภาพทั้ง ๔ กลุ่ม มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันกล่าวคือ นักเรียน ป. ๖ อยู่ในระดับประถมศึกษา นักเรียน ม. ๓ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียน ม.ศ. ๕ อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนครูและผู้ปกครองนั้น จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สำรวจ (ดูรายละเอียดภาคผนวก ง.) พบว่า ครูร้อยละ ๔๔.๔ มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา คืออย่างน้อยมีวุฒิปริญญาขึ้นไป และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือร้อยละ ๔๐.๔ ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ ๓๒.๑ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีเพียงร้อยละ ๒๔.๔ ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา การที่บุคคลในแต่ละสถานภาพมีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมมีผลทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องต่อไปนี้

๑. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาหรือความสามารถทางสมอง ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่ามักจะมีความสามารถในการคิด การจำแนก การประเมิน และการตัดสินใจต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง และกระบวนการทางปัญญาเหล่านี้ มีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้พฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล

๒. การได้รับการศึกษาที่มากกว่า (ซึ่งหมายถึงระยะเวลาที่ยาวนานกว่าด้วย) ในสถานศึกษา ย่อมทำให้บุคคลได้เรียนรู้จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบ และมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคม ได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย ทั้งนี้เพราะสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันสำคัญที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม จริยธรรม และระเบียบต่าง ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิกในสังคม การศึกษาจะสอนให้รู้จักความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผิดกับสิ่งที่ถูกด้วยการปลูกฝังความสำนึกลงในตัวบุคคล ซึ่งจะทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัยตามเกณฑ์ของสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ๒๕๒๓ : ๑๖๔)

✓ ๓. การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาหาความรู้ และการมุ่งพัฒนาความสามารถของตนเอง (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๖๔) หรืออีกนัยหนึ่ง คนที่ได้รับการศึกษาสูงกว่ามักมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มุ่งที่จะสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง เพื่อเสริมสร้างลักษณะที่ดีแก่ตนเองอยู่เสมอ

อิทธิพลของการศึกษาทั้ง ๓ ประการข้างต้นนี้เอง ที่ส่งผลทำให้บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ เคยทำพฤติกรรมในการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในมาตรานี้ก็แสดงให้เห็นว่า ครูเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ที่รองลงมาได้แก่ นักเรียน ม.ศ. ๕ ผู้ปกครอง นักเรียน ม. ๓ ตามลำดับ โดยมีนักเรียน ป.๖ เคยทำน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นเพราะนักเรียน ป. ๖ มีระดับการศึกษาต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ และในทำนองเดียวกันการที่ครูเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ก็เพราะครูมีระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั่นเอง หากพิจารณาให้ลึกซึ้งต่อไปอีกก็จะเห็นว่า นอกจากกลุ่มนักเรียน ป. ๖ จะมีการศึกษาต่ำกว่ากลุ่มสถานภาพอื่น ๆ แล้ว ยังมีอายุน้อยกว่ากลุ่มสถานภาพอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นระดับการศึกษาและอายุจึงน่าจะมีอิทธิพลร่วมกัน

ข. อายุ

การที่บุคคลมีระดับอายุที่แตกต่างกันนี้ มีผลทำให้บุคคลแตกต่างกันในหลายประการ คือ

ประการแรก มีผลต่อวุฒิภาวะทางปัญญา ในกรณีที่เปรียบเทียบกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เด็กจะมีความสามารถในการคิด การสังเกตและการตัดสินใจด้อยกว่าผู้ใหญ่

ประการที่สอง อายุที่ต่างกันทำให้บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคม และโอกาสในการเรียนรู้ต่างกัน กล่าวคือผู้ที่อายุสูงกว่าย่อมได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้อ่าน และได้รับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

ประการที่สาม อายุที่ต่างกันย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพและอารมณ์ที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า วัยเด็กย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพและอารมณ์ที่ต่างจากวัยรุ่น หรือวัยรุ่นย่อมแตกต่างจากวัยผู้ใหญ่ เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานภาพแล้ว พบว่านักเรียน ป.๖ มีจำนวนถึงร้อยละ ๔๔.๔ ที่มีอายุระหว่าง ๑๐ - ๑๓ ปี อันเป็นวัยเด็ก นักเรียน ม. ๓ ร้อยละ ๔๓.๗ มีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๖ ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น นักเรียน ม.๓. ๕ ร้อยละ ๔๕.๑ มีอายุระหว่าง ๑๗ - ๑๙ ปี หรือช่วงวัยรุ่นตอนปลาย สำหรับครูส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวมากกว่าวัยชรา คือร้อยละ ๑๕.๒ มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี และร้อยละ ๕๑.๗ มีอายุระหว่าง ๒๖ - ๓๕ ปี ส่วนผู้ปกครองร้อยละ ๖๘.๗ มีอายุ ๓๖ ปีขึ้นไป อันเป็นช่วงวัยกลางคนหรือวัยชรา เป็นส่วนมาก

จากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

๑. การที่นักเรียน ป.๖ เคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น น่าจะเป็นเพราะว่าเป็นกลุ่มที่มีอายุและระดับการศึกษาที่น้อยที่สุด จึงมีผลทำให้นักเรียน ป.๖ มีวุฒิภาวะทางปัญญา ความสามารถในการเรียนรู้และประสบการณ์ทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากประสบการณ์ทางสังคมจำกัดอยู่เฉพาะในโรงเรียนและครอบครัวเท่านั้น ประกอบกับการดำเนินชีวิตต่าง ๆ ก็อยู่ภายใต้การดูแลปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ดังนั้นความสามารถ โอกาส และความจำเป็นในการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวจึงมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยนักเรียน ป.๖ จึงได้รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมดังกล่าวมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๒. ส่วนครู ที่รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น ก็น่าจะเป็นเพราะ

๒.๑ ครูโดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว ซึ่งมีความต้องการที่จะทำตามอุดมคติที่ตนตั้งเอาไว้ มีความต้องการที่จะปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ความจำเป็นในการกระทำพฤติกรรมที่เป็นการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองจึงมากกว่าวัยอื่น ๆ

๒.๒ ครูเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ จากระดับการศึกษาของครูนี้ ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นเพื่อความสำเร็จในชีวิต และเพราะว่าการศึกษาย่อมเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาหาความรู้ และมุ่งพัฒนาความสามารถของตนดังกล่าวแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งครูที่ได้รับการศึกษาสูงกว่ามักจะมีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูงมุ่งที่จะ

สร้างความสำเร็จให้ตนเองจากลักษณะเหล่านี้เอง ครูจึงรายงานว่าเขาทำพฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๒.๓ ครูมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ดังนั้นโอกาสและความจำเป็นในการกระทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง ก็ย่อมต้องมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย

๓. อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในมาตรนี้ ยังมีพฤติกรรมที่น่าสังเกตอีก ๒ ข้อคือ ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) และการยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุข (พ.๘) ซึ่งพบว่าผู้ปกครองเคยเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คำอธิบายที่เป็นไปได้ในส่วนที่เกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียรก็คือ ผู้ปกครองต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเฉพาะการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว และการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว จากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้เอง จึงผลักดันให้ผู้ปกครองต้องทำงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองจึงรายงานว่าเขาทำพฤติกรรมในด้านความขยันหมั่นเพียรมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ส่วนพฤติกรรมการยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุข (พ.๘) นั้นก็สามารถอธิบายได้ว่า เพราะผู้ปกครองสามารถหารายได้ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลหรือปกครองของผู้ใดเหมือนพวกนักเรียน อีกทั้งไม่ต้องอยู่ภายในกฎระเบียบหรือวินัยต่างๆ อย่างเช่นพวกครู ทำให้ผู้ปกครองมีโอกาสที่จะยุ่งเกี่ยวกับบอบายมุข (ดื่มสุรา และเล่นการพนัน) ได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๓.๒ มาตรฐาน ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่มีสถานภาพต่าง ๆ ทั้ง ๕ กลุ่ม รายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ทั้ง ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย และแสดงให้เห็นด้วยว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์อย่างมากกับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๒๐ ข้อนี้ พบว่าโดยส่วนรวมสอดคล้องและสัมพันธ์กับผลการวิจัยในมาตร ๑ กล่าวคือ พฤติกรรมที่นักเรียน ป.๖ เคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ก็มีแนวโน้มที่จะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย และพฤติกรรมใดที่ครูเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ก็มีแนวโน้มที่จะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย จึงแสดงให้เห็นว่าการกระทำและแนวโน้มที่จะ

ทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคลในสถานภาพต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า ครูมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ นักเรียน ม.ศ. ๕ ผู้ปกครอง นักเรียน ม. ๓ และนักเรียน ป. ๖ ตามลำดับ โดยนักเรียน ป. ๖ มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายได้ทำนองเดียวกับผลการวิจัยในมาตร ๑ ดังนี้

ก. เนื่องจากนักเรียน ป. ๖ เป็นกลุ่มที่มีอายุ ระดับการศึกษา วุฒิภาวะ และประสบการณ์ทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทำให้โอกาสและความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้จำกัดกว่า การได้พบ ได้เห็น ได้ยิน หรือได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก และที่ควร ก็ย่อมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย ประกอบกับประสบการณ์ในชีวิตก็จำกัดอยู่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น การดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดา ดังนั้นโอกาสหรือแนวโน้มที่จะได้กระทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง จึงน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข. ในกรณีของครู ระดับการศึกษาที่สูงและประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างกว่าของครู ทำให้ครูมีโอกาสได้ศึกษา และรับทราบข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ได้มากกว่า คือได้พบ ได้เห็นผลกระทบของการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มากกว่า ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ได้ดีกว่า ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้ดีกว่า และเนื่องจากพฤติกรรมในการสำรวจครั้งนี้เกือบทุกข้อเป็นพฤติกรรมทางบวก ครูจึงรายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และอยู่ในฐานะเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ผนวกกับหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของครูคือการอบรมสั่งสอนให้ศิษย์มีพฤติกรรมที่ดีงามถูกต้อง สิ่งเหล่านี้จึงน่าจะเป็นตัวกำหนดให้ครูต้องมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ง. จากการคำนวณค่าสหสัมพันธ์รายมาตรา ระหว่างมาตร ๑ กับมาตร ๒ ผู้วิจัยพบว่ามีความสูงถึง ๐.๙๑ นั้นแสดงให้เห็นการกระทำและแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรม

ต่อตนเองของบุคคลมีความสัมพันธ์กันสูง และเพราะว่าในมาตร ๑ นักเรียน ป.๖ เคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ครูเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นในมาตร ๒ ก็จึงพบว่านักเรียน ป.๖ มีแนวโน้มจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ และครูมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

จ. อย่างไรก็ตามในมาตรนี้มีพฤติกรรมที่น่าสังเกตคือ การยุ่งเกี่ยวกับบอขาย-มุข (พ.๘) ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับข้อค้นพบในมาตร ๑ กล่าวคือ มาตร ๑ ผู้ปกครองเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในมาตรนี้ผู้ปกครองก็มีแนวโน้มที่จะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย ดังได้กล่าวแล้วว่า เพราะผู้ปกครองมีอิสระไม่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลหรือปกครองของใครสามารถหารายได้ด้วยตนเอง และแม้ว่าครูจะสามารถหารายได้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับผู้ปกครองก็ตาม แต่เนื่องจากระเบียบวินัยของข้าราชการควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ และเพราะว่าครูต้องอยู่ในฐานะ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปด้วยเหตุนี้ ผู้ปกครองจึงรายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำมากกว่าครูและกลุ่มอื่น ๆ

๓.๓ มาตร ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" ผู้ที่มีสถานภาพต่าง ๆ กันรายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองเกือบทุกข้อ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๕$) ยกเว้นในด้านการสำรวจตนเอง (พ.๘) และการให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) ที่พบว่าไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในสถานภาพใดก็รายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำไม่แตกต่างกันอย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีสถานภาพต่าง ๆ กันเคยเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นอกนั้นยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวม พบว่านักเรียน ป.๖ เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ครูเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องและสัมพันธ์กับผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ อย่างมาก

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ก. นักเรียน ป.๖ เป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยที่สุดคืออยู่ระหว่าง ๑๐-๑๓ ปี ซึ่งเป็นวัยเด็ก ความสนใจตามธรรมชาติจึงจำกัดอยู่เฉพาะในสิ่งที่ย่าง ๆ และใกล้ตัว และเนื่อง

จากการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ทางสังคมจึงจำกัดอยู่เฉพาะที่บ้านและโรงเรียน การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ก็อยู่ในวงจำกัด เฉพาะในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน โอกาสที่จะได้พบได้เห็น ได้สังเกต หรือได้รับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ก็ย่อมจะน้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุหรือระดับการศึกษาสูงกว่า จึงได้รายงานว่า เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข. ครู เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ การศึกษาที่สูงกว่าย่อมต้องใช้เวลาในการศึกษานานกว่า จึงมีโอกาสดำเนิน ได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้อ่านและได้รับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากกว่า รวมทั้งความสามารถในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลึกซึ้งกว่า ประกอบกับในชีวิตประจำวันของครูต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคนอื่นตลอดเวลา โดยเฉพาะนักเรียน ผู้ปกครองและกลุ่มครูด้วยกันเอง จากความสามารถและโอกาสในการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนอื่นที่มีมากกว่า และเนื่องจากเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของครูที่จะต้องคอยสังเกตตรวจดูพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยครูซึ่งได้รายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. จากผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ ซึ่งพบว่านักเรียน ป.๖ เคยทำและมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมเหล่านี้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ก็ย่อมจะสะท้อนให้เห็นได้ว่า เพราะนักเรียน ป.๖ ให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั่นเอง จึงได้รายงานว่า เคยทำ และมีแนวโน้มจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในทางตรงข้ามก็ย่อมแสดงว่าครูให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงได้รายงานเคยทำและมีแนวโน้มที่จะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ความสำเร็จที่นักเรียน ป.๖ และครูให้แก่พฤติกรรมเหล่านี้ น่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่น กล่าวคือ นักเรียน ป.๖ ให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมดังกล่าวน้อย ก็ย่อมให้ความสนใจที่จะสังเกตพฤติกรรมเหล่านี้ของคนอื่นน้อยด้วย ซึ่งส่งผลให้เห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยตามไปด้วย ในทางตรงข้ามครูให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมนี้มาก ก็ย่อมจะให้ความสนใจที่จะสังเกตพฤติกรรมเหล่านี้ของคนอื่นมากด้วย จึงเป็นผลทำให้ครูเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวมากตามไปด้วย ดังนั้นในผลการวิจัยครูจึงรายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่นักเรียน ป.๖ เคยเห็นคนอื่นทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ง. อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมอยู่กลุ่มหนึ่งที่นักเรียน ม.ศ. ๕ เคยเห็นคนอื่น ทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความพอใจในตนเอง (พ.๖) การยุ่งเกี่ยวกับบอขายมุข (พ.๘) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) ความรู้สึกผิด (พ.๑๓) ความละเอียดใจ (พ.๑๔) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) การลงโทษตนเอง (พ.๑๗) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) เมื่อพิจารณาลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้ก็สรุปได้ว่า น่าจะเป็นเพราะนักเรียน ม.ศ. ๕ ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และกำลังให้ความสนใจแก่สิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยเฉพาะการกระทำของคนที่ใกล้ชิดเช่น บิดา มารดา ครู และกลุ่มเพื่อน ประกอบกับมีความ มุ่งหวังที่จะให้คนในสังคมมีการประพฤติ ปฏิบัติในทางที่ดี ที่ถูก ที่ควร (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๑๐๐) จึงทำให้นักเรียน ม.ศ. ๕ ให้ความสำคัญและสนใจที่จะสังเกต พฤติกรรมเหล่านี้ของคนอื่นมาก ผลการวิจัยนักเรียน ม.ศ. ๕ จึงรายงานว่าเขาเคยเห็นคน อื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๓.๔ มาตรฐาน ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่มีสถานภาพต่าง ๆ ทั้ง ๔ กลุ่ม รายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองเกือบทุกข้อแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ยกเว้นในด้านการสำรวจตนเอง (พ.๔) เพียงข้อเดียว ที่ทุกกลุ่มสถานภาพคิดว่าคนอื่นจะไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพ ต่าง ๆ กันคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการ วิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นด้วยว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความคิดในการ พยากรณ์การกระทำของคนอื่น

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรฐานนี้ พบว่านักเรียน ป.๖ คิดว่าคนอื่น จะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่า กลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ครูคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัย นี้จึงนับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตรฐาน ๑ มาตรฐาน ๒ และมาตรฐาน ๓ ดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ก. ในกรณีที่นักเรียน ป.๖ คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่นนั้น น่าจะเป็นเพราะอายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ทางสังคมที่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ของนักเรียน ป.๖ ทำให้ความสามารถในการคิด การประเมิน และการตัดสินใจว่าพฤติกรรมใด เป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก

และที่ควรน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ประกอบกับผลการวิจัยในมาตร ๑, ๒ และ ๓ นักเรียน ป.๖ เคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อจะคิดหรือตัดสินใจทำหรือไม่ทำแทนคนอื่น จึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสินใจ ผลการวิจัยนักเรียน ป. ๖ จึงได้คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย

ข. ส่วนครูที่คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น ก็ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเนื่องจากระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างกว่า ได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควรมากกว่า ประกอบกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเพราะว่าในมาตร ๑, ๒ และ ๓ ครูเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่นอยู่แล้ว สิ่งเหล่านี้เองที่มีผลต่อความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น และเป็นผลให้ครูรายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. อย่างไรก็ตามในมาตรนี้มีพฤติกรรมที่น่าสังเกตคือ การปรับปรุงตนเอง (พ๒๐) ซึ่งครูรายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ครูเองรายงานว่าเคยทำ และมีแนวโน้มจะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่น่าจะต้องหาคำอธิบายให้ชัดเจนว่า ทำไมครูจึงคิดเช่นนั้น เนื่องจากความคาดเดาดังกล่าวจะมีผลอย่างมากต่อลักษณะงานและอาชีพของครู กล่าวคือถ้าครูมีความเชื่อว่าคนอื่นจะปรับปรุงตนเองน้อย แสดงว่าวัตถุประสงค์ในการอบรมสั่งสอนของครูจะได้ผลน้อยด้วย และนี่เองที่จะเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้ครูขาดแรงจูงใจหรือขาดพลังใจที่จะทำการอบรมสั่งสอนให้ศิษย์มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย บุคลิกภาพไปในทางที่ดีงาม ถูกต้อง

คำอธิบายที่อาจเป็นไปได้ประการหนึ่งก็คือ ครูตั้งมาตรฐานในการปรับปรุงตนเองไว้สูง ประกอบกับกลุ่มบุคคลที่ครูติดต่อสัมพันธ์ด้วย (นักเรียน ผู้ปกครอง) เป็นกลุ่มที่เคยทำและมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมนี้น้อยอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อถามครูว่า คิดว่าคนอื่น ๆ จะทำพฤติกรรมนี้หรือไม่ ครูจึงรายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวนี้ น้อยกว่าที่กลุ่มอื่น ๆ คิดว่าคนอื่นจะทำ

๓.๕ สรุปผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ

ก. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ พบว่าพฤติกรรมโดยส่วนมากคือ ๑๗ ข้อใน ๒๐ ข้อ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๕$) จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามสถานภาพ และสะท้อนให้เห็นด้วยว่าสถานภาพมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองของบุคคล

ข. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมของทั้ง ๔ มาตรการ พบว่าเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ นักเรียน ป.๖ มีแนวโน้มทางต่ำสุด และครูมีแนวโน้มไปทางมากที่สุด และถ้าจะพิจารณาสถานภาพตามระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอันได้แก่ นักเรียน ป.๖ ม.๓ ม.๕ และ ครู แล้วก็จะพบว่าผลการวิจัยในทุกมาตรการเป็นแบบแผน (pattern) เดียวกัน กล่าวคือ นักเรียน ป.๖ ม.๓ ม.๕ และครู มีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองเรียงจากน้อยไปมากตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สามารถพิจารณาได้ ๒ ประการคือ

๑. การศึกษาสูงขึ้น ช่วยให้บุคคลกระทำและมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก และที่ควรมากขึ้น แสดงว่าการศึกษามีช่วยพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคล

๒. การศึกษาสูงขึ้นทำให้บุคคลฉลาดมากขึ้น โดยเรียนรู้ที่จะทำเฉพาะในสิ่งที่สังคมยอมรับและต้องการ ทั้งที่ขัดกับนิสัย ความต้องการ และความรู้สึกที่แท้จริงของตน ดังเช่น ตัวอย่างครูรายงานว่ามีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะรู้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูก และไม่ควร และเนื่องจากครูต้องอยู่ในฐานะที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และเป็นที่ยอมรับของทุกคนทั่วไป จะตอบว่ามีแนวโน้มจะทำน้อย ๆ หรือมีแนวโน้มจะทำแน่ ๆ ไม่ได้ เพราะสังคมจะตำหนิ และขัดกับระเบียบวินัยของข้าราชการ ดังนั้นครูจึงรายงานว่ามีแนวโน้มจะทำน้อยที่สุด เพื่อตนเองจะได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างนี้เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการศึกษามีได้ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก และที่ควรมากขึ้น แต่กลับช่วยให้บุคคลฉลาด และรู้จักเอาตัวรอดมากขึ้น จึงนับว่าเป็นปัญหาที่น่าจะศึกษาในรายละเอียดให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ควรจะมีการสังเกตพฤติกรรมจริง ๆ ของบุคคลในสถานภาพต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลของระดับการศึกษาต่อพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรม

จริยธรรมของบุคคลให้มากยิ่งขึ้น

ค. โดยสรุปจากผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ เมื่อพิจารณาจากบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) พบว่า ครูเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่นักเรียน ป. ๖ เคยทำ มีแนวโน้มจะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ครูมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่นักเรียน ป.๖ มีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๔. สภาพความเป็นเมือง

๔.๑ มาตรการ ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ คือ ใจ กลางมหานคร ชานมหานคร อำเภอมือง และอำเภอชนบท รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ๑๐ ข้อ ใน ๒๐ ข้อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่างกัน เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และสะท้อนให้เห็นด้วยว่าสภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ๑๐ ข้อนั้น เป็นพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ๔ ข้อคือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยุ (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) ส่วนที่เป็นการประเมินตนเองมี ๕ ข้อคือ การสำรวจตนเอง (พ.๔) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ความรู้สึกผิด (พ.๑๓) ความละเอียดใจ (พ.๑๔) และที่เป็นการปฏิบัติต่อตนเองได้แก่ การลงโทษตนเอง (พ.๑๗)

จากบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างกันดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนรวมพบว่าคนในใจกลาง-มหานครเคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในอำเภอชนบทเคยทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งก็ปรายได้ดังนี้

ก. เนื่องจากความแตกต่างในลักษณะทาง เศรษฐกิจและอาชีพ กล่าวคือใน ใจกลางมหานครประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจการค้า รัฐบาล และ อุตสาหกรรม ในขณะที่คนในอำเภอชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทาง เกษตรกรรม และเป็น ทำนองเดียวกันแทบทั้งสิ้น เช่น ภาคใต้ส่วนมากทำสวนยาง ภาคกลางปลูกข้าว เป็นต้น (เชิดชาย เหล่าหล้า ๒๕๒๓ : ๒๐)

การที่ประชากรในสองเขตประกอบอาชีพต่างกัน จึงส่งผลให้รายได้ต่างกันไป ด้วย จากสถิติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ รายได้ต่อคนของเกษตรกรคิดเป็นเพียงร้อยละ ๑๔.๒ ของรายได้ต่อคนของชาวเมือง (เชิดชาย เหล่าหล้า ๒๕๒๓ : ๒๓) หรืออีกนัยหนึ่ง ชาวเมืองมีรายได้ต่อคนมากเป็น ๗ เท่าของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีสถิติอีกว่าประ - ชากรที่ยากจนซึ่งมีเกือบ ๑ ใน ๓ ของประเทศนั้น ร้อยละ ๙๐ ของจำนวนนี้เป็นประชากร ที่อยู่ในเขตชนบท (สำนักงานพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๒๓ : ๙)

ความแตกต่างในลักษณะทาง เศรษฐกิจและอาชีพดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดความ แตกต่างในฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม โดยคนในใจกลางมหานคร โดยส่วนมากย่อมมี ในฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าคนในอำเภอชนบท

ข. ความแตกต่างในลักษณะทางวัฒนธรรม การศึกษา และความเชื่อต่าง ๆ

๑. คนในใจกลางมหานครและอำเภอชนบท มีวัฒนธรรมและความ เชื่อที่แตก ต่างกันหลายประการ กล่าวคือ วัฒนธรรมต่าง ๆ จะแพร่เข้ามาในใจกลางมหานครก่อน แล้วจึงกระจายไปยังอำเภอชนบท และเนื่องจากคนในเมืองชอบรับของแปลกใหม่ นิยมชื่น ชมกับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นความสำเร็จของชีวิต นิยมความกระตือรือร้นว่าเป็นของมี ค่า นอกจากนี้ยัง เชื่อถือในสิ่งที่มีเหตุผล ซึ่งตรงข้ามกับชาวชนบทที่นิยมยึดมั่นในประเพณี เก่า พอใจกับการรักษาสภาพเดิมเอาไว้ นิยมการค่อยทำค่อยไป ไม่กระตือรือร้น มี ความพอใจในสภาพเป็นอยู่และเชื่อถือโชคกลาง (ประดิษฐ์ มีขนิมา ๒๕๒๒ : ๔๔ - ๔๘, ไพฑูรย์ เครือแก้ว ๒๕๑๓ : ๑๘๒ - ๑๘๓, สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ๒๕๒๑ : ๘๘)

๒. โอกาสในการรับการศึกษา คนในใจกลางมหานครจะมีโอกาสได้รับมาก กว่าคนในอำเภอชนบททั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน กล่าวคือ ชาวชนบทส่วนมากมักจะมีการศึกษาต่ำแค่ระดับประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่คนใน

ใจกลางมหานครจำนวนมากได้เรียนถึงขั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา นอกจากนี้คนในชนบทยังอยู่ห่างไกลความเจริญ มีโอกาสได้รับฟังข่าวสาร ข้อมูลใหม่ ๆ ได้น้อยและช้ากว่าคนในใจกลางมหานคร สภาพแวดล้อมของคนในใจกลางมหานครที่ทำให้มีโอกาสรับการศึกษามากกว่านี้ ยังผลให้คนใจกลางมหานครได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมใด เป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร มากกว่าคนในอำเภอชนบท

จากลักษณะความแตกต่างดังกล่าวนี้ คนในใจกลางมหานครจึงรายงานว่าจะเคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในอำเภอชนบทเคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๓. อย่างไรก็ตามมีผลการวิจัยที่น่าสังเกตในมาตรนี้คือ คนในอำเภอชนบทรายงานว่าจะเคยทำพฤติกรรมในด้านความขยันหมั่นเพียร (พ. ๕) มากกว่าคนในใจกลางมหานคร ทั้ง ๆ ที่ผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่าคนในใจกลางมหานครเคยทำพฤติกรรมด้านอื่น ๆ มากกว่าคนในอำเภอชนบท สำหรับผลการวิจัยดังกล่าวนี้อภิปรายได้ว่า เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในอำเภอชนบทประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เป็นต้น ลักษณะงานดังกล่าวเป็นงานที่ต้องใช้กำลังกายตากแดด ตากลมอยู่กลางแจ้ง ไม่มีวันหยุด เหมือนพ่อค้าหรือข้าราชการ ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในใจกลางมหานคร ที่ทำงานอยู่ในร่มหรือในสำนักงานที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ประกอบกับใจกลางมหานครมีสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าในอำเภอชนบท

จากลักษณะงานและสภาพแวดล้อมที่ลำบากกว่าของคนในอำเภอชนบท น่าจะเป็นสาเหตุให้คนในชนบทตั้งมาตรฐานของความขยันหมั่นเพียรไว้ต่ำ ในขณะที่ความสะดวกสบายทำให้คนในใจกลางมหานครตั้งมาตรฐานความขยันหมั่นเพียรไว้สูง ดังนั้นเมื่อถามว่าเคยทำพฤติกรรมในด้านความขยันหมั่นเพียรหรือไม่ คนในใจกลางมหานครจึงรายงานว่าจะเคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในชนบทรายงานว่าจะเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๔.๒ มาตร ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ กัน รายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ๑๕ ข้อใน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่างกันมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย นอก

จากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าสภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๑๕ ข้อนี้ มี ๓ ข้อคือ ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความพอใจในตนเอง (พ.๖) และการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๔) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในสภาพความเป็นเมืองใดก็มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมดังกล่าวแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ

ส่วนพฤติกรรมที่เหลืออีก ๑๒ ข้อ พบว่ามี ๘ ข้อคือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งชั่วร้าย (พ.๑) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การสำรวจตนเอง (พ.๘) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ความละเอียดใจ (พ.๑๓) ความรู้สึกผิด (พ.๑๔) และการลงโทษตนเอง (พ.๑๗) ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตร ๑ กล่าวคือเกือบทุกพฤติกรรม คนในชนบทเคยทำน้อยกว่า ก็มีแนวโน้มที่จะทำน้อยกว่าด้วย ในทำนองเดียวกันเกือบทุกพฤติกรรมคนในใจกลางมหานครเคยทำมากกว่า ก็มีแนวโน้มจะทำมากกว่าด้วย แสดงให้เห็นว่าการกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรม เหล่านี้ของบุคคลไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็มีความสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้มีอีก ๔ ข้อ คือ ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) การให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) ซึ่งพบว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตร ๑ โดยในมาตร ๑ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ที่ใด ก็เคยทำพฤติกรรมเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน แต่ในมาตร ๒ กลับพบว่าคนในเมืองมีแนวโน้มจะทำมากกว่าคนในชนบท ส่วนสาเหตุในรายละเอียดจะได้อธิบายต่อไป

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมจากบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างกันพบว่า ความแตกต่างในเกือบทุกพฤติกรรม เป็นแบบแผนเดียวกันคือ คนในอำเภอชนบทมีแนวโน้มจะทำใกล้เคียงกับคนในชานมหานคร และน้อยกว่าคนในใจกลางมหานครซึ่งมีแนวโน้มจะทำใกล้เคียงกับคนในอำเภอเมือง ดังนั้นในการอภิปรายผู้วิจัยจึงรวมอำเภอชนบทกับชานมหานคร ซึ่งมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกันและประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เข้าด้วยกัน เป็นสังคมชนบท และรวมใจกลางมหานครกับอำเภอเมืองซึ่งมีความเจริญทางด้านวัตถุและเป็นศูนย์กลางการศึกษา การเศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสารของชุมชนเข้าเป็นสังคมเมือง ผลการวิจัยโดยส่วนรวมจึงเป็นไปในลักษณะที่ชาวเมืองมีแนวโน้มที่จะทำ

พฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าชาวชนบท หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ ชาวเมืองมีแนวโน้มที่จะควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าชาวชนบท ซึ่งอภิปรายได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการคือ

ก. ชาวเมืองมีโอกาสทางการศึกษามากกว่าชาวชนบท ดังได้กล่าวไว้ในมาตร ๑ ซึ่งนอกจากยังผลให้ชาวเมืองมีการพัฒนาทางสติปัญญาได้ดีกว่าชาวชนบทแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อลักษณะความใจกว้าง ทันสมัย และมุ่งความก้าวหน้าด้วย (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๗๘) นอกจากนี้ชาวเมืองยังมีโอกาสได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก และที่ควรมากกว่า ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการคิด การตัดสินใจ จะเลือกทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้ดีกว่าชาวชนบท และเพราะพฤติกรรมเกือบทุกข้อในการสำรวจครั้งนี้เป็นพฤติกรรมทางบวก ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่าชาวเมืองมีแนวโน้มที่จะทำมากกว่าชาวชนบท

ข. ชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และมีฐานะยากจนดังกล่าวไว้ในมาตร ๑ และการที่ชาวชนบทต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของความยากจนเป็นเวลานาน จึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งคนจนขึ้น (The Culture of Poverty) ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือการขาดโอกาสในการหาประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ไม่มีความรู้ ไม่มีความสุขใจขาดแรงคลใจ ขาดการมีส่วนร่วมในองค์การ ขาดการบังคับขี้นำตนเอง อันจะส่งผลให้เป็นผู้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (อคุลย์ ต้นประยูร ๒๕๒๔ : ๖๐)

ค. สภาพแวดล้อมของชาวชนบทซึ่งอยู่ห่างไกล ขาดแคลนในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตและสาธารณูปโภค รวมทั้งความด้อยโอกาสในการเลื่อนฐานะของคน เนื่องจากความจำกัดในอาชีพ สิ่งเหล่านี้น่าจะมีผลทำให้ชาวชนบทเกิดความท้อแท้ ไม่กระตือรือร้น

ง. เนื่องจากวัฒนธรรมความเชื่อที่ต่างกันดังกล่าวแล้วคือ ชาวเมืองชอบรับของแปลกใหม่และนิยมการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ชาวชนบทยึดมั่นในประเพณีที่มีอยู่ และพอใจกับการรักษาสภาพเดิมเอาไว้ นอกจากนี้ชาวเมืองยังมุ่งเน้นความสำเร็จและนิยมว่าความกระตือรือร้นเป็นของมีค่า ในขณะที่ชาวชนบทนิยมการค่อยทำค่อยไป พอใจสภาพที่เป็นอยู่ และไม่กระตือรือร้น

จากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้ชาวเมืองมีแนวโน้มที่จะควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่าชาวชนบท

๔.๓ มาตรา ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" ผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ กันเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ๑๓ ข้อในจำนวน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าคนที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่างกันเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นด้วยว่าสภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับการเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเอง

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๑๓ ข้อ นี้พบว่ามี ๑ ข้อคือ ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในสภาพความเป็นเมืองใดที่เคยเห็นคนอื่นทำแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ ที่เหลืออีก ๑๒ ข้อพบว่ามี ๕ ข้อคือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยุ (พ.๑) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การสำรวจตนเอง (พ.๘) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) และการลงโทษตนเอง (พ.๑๗) ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตรา ๑ และมาตรา ๒ กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมที่ชาวเมืองเคยทำ มีแนวโน้มจะทำและเคยเห็นคนอื่นทำมากกว่าชาวชนบท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระทำ แนวโน้มที่จะทำและการเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้ของบุคคลในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน

พฤติกรรมที่แตกต่างอีก ๓ ข้อคือ การให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) การปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตรา ๒ ซึ่งชาวเมืองมีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นทำ มากกว่าชาวชนบท

ส่วนพฤติกรรมในด้านการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๔) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๙) นั้นขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตรา ๑ และมาตรา ๒ ซึ่งพบว่าไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในที่ใดก็เคยทำและมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทั้งสองนี้ไม่แตกต่างกัน แต่ในมาตรา ๓ นี้กลับพบว่าคนในเมืองเคยเห็นคนอื่นทำมากกว่าคนในชนบท นั้นแสดงให้เห็นว่าการกระทำ แนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมดังกล่าวของคนในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคนอื่นทำ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมจากบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างกันพบว่าคนในอำเภอเมืองเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในอำเภอชนบทเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง

คือ คนในอำเภอเมืองเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในอำเภอชนบทเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ดังนี้คือ

ก. คนในอำเภอเมืองมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่า คนในอำเภอชนบท ทำให้มีโอกาสทางการศึกษา รับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง และได้อ่านสิ่งต่าง ๆ มากกว่าคนในอำเภอชนบทยังผลให้โอกาสที่จะเห็นพฤติกรรมของคนอื่นมากกว่าด้วย

ข. เนื่องจากอำเภอเมืองแวดล้อมไปด้วยความเจริญทางด้านวัตถุต่างๆ ประการ และเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา เศรษฐกิจ การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ทำให้มีประชากรหนาแน่นมากกว่าในอำเภอชนบทซึ่งอยู่ห่างไกล การที่ในอำเภอเมืองมีประชากรหนาแน่นกว่ายังผลให้คนในอำเภอเมือง มีโอกาสได้เห็นการกระทำพฤติกรรมต่างๆ ของคนอื่นมากตามไปด้วย

ค. คนในอำเภอเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจการค้า และรับราชการ ซึ่งมีผลทำให้มีโอกาสได้พบ ได้เห็น และได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ มากกว่าคนในอำเภอชนบทซึ่งมีอาชีพทางเกษตรกรรมอันเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและเพราะว่าการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นยิ่งมากเท่าไร โอกาสได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนอื่นก็ยิ่งมากตามไปด้วย

ง. เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่คนในอำเภอเมืองเคยทำและมีแนวโน้มที่จะทำ (ผลการวิจัยมาตร ๑ และ ๒) มากกว่าคนในอำเภอชนบทอยู่แล้ว ซึ่งน่าจะเป็นข้อยืนยันได้ว่าคนในอำเภอเมืองให้ความสำคัญ และให้ความสนใจแก่พฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าคนในอำเภอชนบท เมื่อให้ความสำคัญและความสนใจมากกว่า ก็ย่อมจะต้องสนใจที่จะสังเกตมากกว่าด้วย ด้วยเหตุนี้คนในอำเภอเมืองจึงได้รายงานว่าเคยเห็นคนอื่นทำมากกว่าคนในอำเภอชนบท

จ. ชาวชนบทต้องประสบกับความยากจนข้นแค้น ความขาดแคลนในสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ รวมทั้งความดีกว่าชาวเมืองในด้านโอกาสทางการศึกษา และการเลื่อนฐานะของตน ทำให้ชาวชนบทขาดแรงคลใจ ไม่กระตือรือร้น พอใจต่อสภาพที่เป็นอยู่ จึง

ส่งผลให้ความสนใจที่จะไปสังเกตุพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนอื่น ๆ น้อยกว่าคนในอำเภอเมืองที่มุ่งเน้นความสำเร็จ และมีการแข่งขันกันสูง

จากสาเหตุและข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ คนในอำเภอเมืองจึงได้รายงานว่าจะเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าคนในอำเภอชนบท

๔.๔ มาตรา ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่าง ๆ กัน รายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จำนวน ๑๕ ข้อใน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ที่อยู่ในสภาพความเป็นเมืองต่างกัน คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่า สภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับความคิดในการพยากรณ์ การกระทำของคนอื่น

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ๑๕ ข้อนั้น พบว่ามี ๔ ข้อคือการระบุงความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยุ (พ.๑) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การสำรวจตนเอง (พ.๘) และความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตรา ๑, ๒ และ ๓ กล่าวคือ ทุกพฤติกรรมคนในเมืองเคยทำมีแนวโน้มจะทำเคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่นจะทำมากกว่าคนในอำเภอชนบท ส่วนพฤติกรรมอีก ๑๑ ข้อ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในมาตรา ๓ พบว่ามี ๗ ข้อคือ การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) การให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) การพอใจตนเอง (พ.๑๖) การรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๘) การปรุ่แต่งร่างกาย (พ.๑๙) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตรา ๓ กล่าวคือ คนในเมืองเคยเห็นคนอื่นทำและคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่าคนในอำเภอชนบท ดังจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

ส่วนอีก ๔ ข้อที่เหลือคือ ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) และความละเอียดใจ (พ.๑๔) พบว่าขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตรา ๓ กล่าวคือในมาตรา ๓ พบว่าไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในที่ใดก็เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน แต่ในมาตรานี้กลับพบว่าคนในเมืองคิดว่าคนอื่นจะทำมากกว่าที่คนในชนบทคิดว่าคนอื่นจะทำ ซึ่งรายละเอียดจะได้อธิบายต่อไป

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรานี้พบว่าคนในอำเภอชนบท คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในใจกลางมหานครคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ . ถ้าจะพิจารณาแบบแผนของความแตกต่างโดยส่วนรวม พบว่าเป็นแบบแผนเดียวกันคือ คนในอำเภอชนบทกับคนในชานมมหานคร คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองใกล้เคียงกันและน้อยกว่าคนในอำเภอเมือง กับคนในชานมมหานคร ซึ่งคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยนี้จึงเป็นไปในทำนองเดียวกับผลการวิจัยในมาตรา ๒ ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายรวมกันในลักษณะความแตกต่างของสังคมเมืองกับสังคมชนบท กล่าวคือ การที่ชาวเมืองคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าที่ชาวชนบทคิดว่าคนอื่นจะทำ หรืออีกนัยหนึ่งการที่ชาวเมืองคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าที่ชาวชนบทคิดว่าคนอื่นจะทำนั้น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ก. เนื่องจากชาวเมืองและชาวชนบท มีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมและความเชื่อหลายประการกล่าวคือ ชาวเมืองชอบรับของแปลกใหม่ ชาวชนบทนิยมยึดมั่นในประเพณีที่มีอยู่เดิม ชาวเมืองนิยมชื่นชมกับการเปลี่ยนแปลง ชาวชนบทพอใจกับการรักษาสภาพเดิมเอาไว้ ชาวเมืองนิยมความกระตือรือร้นว่าเป็นของมีค่า ชาวชนบทนิยมการค่อยทำค่อยไป (ประดิษฐ์ มัชฌิมา ๒๕๒๒ : ๔๔ - ๔๘, ไพฑูรย์ เครือแก้ว ๒๕๑๓ : ๑๔๒ - ๑๔๓, สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ๒๕๒๑ : ๔๔) จากวัฒนธรรมและความเชื่อดังกล่าวนี้เองที่น่าจะส่งผลต่อความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น และยังผลให้ชาวเมืองคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเองมากกว่าที่ชาวชนบทคิดว่าคนอื่นจะทำ

ข. พฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวโดยส่วนมาก เป็นพฤติกรรมที่ชาวเมืองเคยทำ มีแนวโน้มจะทำและเคยเห็นคนอื่นทำ มากกว่าคนในอำเภอชนบทอยู่แล้ว (ผลการวิจัยจากมาตร ๑, ๒ และ ๓) ดังนั้นเมื่อจะคิดตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดแทนคนอื่น ส่วนหนึ่งจึงน่าจะเป็นผล เนื่องจากความเชื่อและประสบการณ์ตรงที่เคยประสบ เข้ามามีอิทธิพลด้วย เหตุนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงพบว่าชาวเมืองคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมากกว่าที่ชาวชนบทคิดว่าคนอื่นจะทำ

๔.๕ สรุปผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรฐาน

ก. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรฐาน พบว่ามีพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้ง ๔ มาตรฐาน ๔ ข้อคือ การระจิบความอยากและด้านทานสิ่งยั่วยุ (พ.๑) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๓) การสำรวจตนเอง (พ.๔) และความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) จึงแสดงให้เห็นว่าสภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการกระทำ และแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยการกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือทั้ง ๔ พฤติกรรมล้วนเป็นพฤติกรรมที่ชาวเมืองเคยทำ มีแนวโน้มที่จะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำมากกว่าชาวชนบท

ข. พฤติกรรมที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้ง ๔ มาตรฐาน มี ๒ ข้อ คือ ความพอใจในตนเอง (พ.๖) และการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) จึงแสดงให้เห็นว่าสภาพความเป็นเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้ง ๒ ข้อนี้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในสภาพความเป็นเมืองใด ใจกลางมหานคร ชานมหานคร อำเภอมือง หรืออำเภอนบต ต่างก็มีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้งสองข้อนี้ไม่แตกต่างกัน

ค. เมื่อนำผลการวิจัยใน ก และ ข ไปเปรียบเทียบกับการศึกษาเรื่องค่านิยมของคนไทยของ สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ (๒๕๒๒ : ๔๔-๔๖) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของชาวเมืองกับชาวชนบท โดยให้จัดอันดับความสำคัญของค่านิยม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่อตนเอง ในส่วนที่เป็นการบังคับตนเอง (บังคับเข้มงวดกับตนเอง มีความอดทนต่อทุกอย่าง) และการเป็นตัวของตัวเอง (หรือความเชื่อมั่นในตนเอง) พบว่าชาวเมืองจัดอันดับความสำคัญไว้สูงกว่าชาวชนบทอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่านิยมที่อยู่ในอันดับที่สูง ก็ยังมีความโน้มเอียงให้แสดงออกเป็นพฤติกรรม จึงตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าชาวเมืองมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมในด้านการระจิบความอยากและการด้านทานสิ่งยั่วยุ การตั้งมาตรฐานตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง มากกว่าชาวชนบท

นอกจากนี้ผลการศึกษาของ สุนทร โคมิน ยังพบอีกว่าชาวเมืองและชาวชนบทจัดอันดับความสำคัญของการประมาทตนและความรักสันโดษไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าชาวเมืองและชาวชนบทมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมด้านความพอใจในตนเองไม่แตกต่างกันเช่นกัน

ง. จากผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรการ แสดงให้เห็นว่าสภาพความเป็นเมืองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับการกระทำ และแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

จ. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมของทั้ง ๔ มาตรการ พบว่าเป็นแบบแผนที่คล้ายคลึงกันมากคือ ชาวเมืองเคยทำ มีแนวโน้มที่จะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำ พฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าชาวชนบท ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ชาวเมืองมีพฤติกรรม และแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าชาวชนบท

๕. ภูมิภาค

๕.๑ มาตรการ ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จำนวน ๑๐ ข้อจาก ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้อยู่ในภูมิภาคต่างกัน เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้ง ๑๐ ข้อนี้ มีอยู่ ๔ ข้อคือ การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การสำรวจตนเอง (พ.๘) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) และการลงโทษตนเอง (พ.๑๗) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในภูมิภาคใด เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ

ส่วนอีก ๖ ข้อที่เหลือ คือการแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) ความพอใจในตนเอง (พ.๖) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) และการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๘) พบว่าโดยส่วนรวมคนในภาคใต้เคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และคนในกรุงเทพมหานครเคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สามารถอภิปรายได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการคือ

ก. การที่คนในภูมิภาคต่าง ๆ เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันนั้น เป็นผลเนื่องจากความแตกต่างกันในสภาพเศรษฐกิจ สภาพภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การติดต่อสื่อสารและการคมนาคม ตลอดจนความใกล้เคียงศูนย์กลางต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้คนที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ กันมีแบบแผนการดำเนินชีวิต และการ

ประเพณีปฏิบัติที่แตกต่างกันไปด้วย

ข. การที่คนในภาคใต้กระทำพฤติกรรมต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น นับว่าสอดคล้องกับคำอธิบายเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ (ประเสริฐ แยมกสินพูน ๒๕๑๕ : ๑๘-๑๙) คือสภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะอาชีพ และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของภาคใต้ ทำให้คนในภาคใต้มีความรู้สึกภูมิใจในตนเองมาก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจ การเงิน และการค้าของภาคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงกระตุ้นให้คนในภาคนี้กระตือรือร้นแข่งขันในการสร้างฐานะมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ และเนื่องจากคนในภาคใต้มีความคาดหวังต่อความสำเร็จในอาชีพการงานมาก (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๑๐๓) จากสภาพดังกล่าวผลการวิจัยจึงพบว่าคนในภาคใต้เคยทำพฤติกรรมในด้านความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัยต่อตนเอง ความพอใจในตนเอง และการรักษาสุขภาพตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. ส่วนการที่คนในกรุงเทพมหานครเคยทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น น่าจะเป็นเพราะ

๑. กรุงเทพมหานครเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา เศรษฐกิจและแหล่งบันเทิงต่าง ๆ อาทิ ศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ และสถานเริงรมย์ต่างๆ ทำให้สภาพแวดล้อมของคนในกรุงเทพมหานครมีสิ่งยั่วยุมากกว่าในภูมิภาคอื่น

๒. ประชากรในกรุงเทพมหานครโดยส่วนมากมีการศึกษาในระดับสูงพอสมควร และเนื่องจากภาวะการบีบคั้นทางเศรษฐกิจทำให้คนในกรุงเทพมหานครมีการแข่งขันกันสูง ประกอบกับกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการศึกษา ทำให้คนในกรุงเทพมหานครมีโอกาสทางการศึกษามากกว่าชาวต่างจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ

จากสภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต โอกาสทางการศึกษาและประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างกว่าของคนในกรุงเทพมหานคร น่าจะส่งผลให้คนในกรุงเทพมหานครตั้งมาตรฐานของความมีวินัยต่อตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความพอใจในตนเอง และการรักษาสุขภาพตนเองสูงกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อถามว่าเคยทำพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่ คนในกรุงเทพมหานครจึงรายงานว่าจะทำน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ

๕.๒ มาตรา ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" คนที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ กัน รายงานว่ามีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

จำนวน ๗ ข้อ จาก ๒๐ ข้อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกันมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า ภูมิภาคมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๗ ข้อคือ ความพอใจในตนเอง (พ.๖) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ความรู้สึกผิด (พ.๑๓) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) พบว่าเกือบทุกข้อขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตราที่ ๑ กล่าวคือในมาตรา ๑ คนที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ กันเคยทำไม่แตกต่างกัน แต่ในมาตรา ๒ กลับรายงานว่า มีแนวโน้มจะทำแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการกระทำและแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวของคนในภูมิภาคต่าง ๆ เกือบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ยกเว้นในด้านความพอใจในตนเอง (พ.๖) เพียงข้อเดียวที่การกระทำและแนวโน้มที่จะทำมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือคนในภาคใต้เคยทำมากที่สุด ก็มีแนวโน้มจะทำมากที่สุดด้วย ในขณะที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยทำน้อยที่สุด ก็มีแนวโน้มจะทำน้อยที่สุดด้วย

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรานี้ พบว่าคนในภาคใต้มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ และคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มจะทำน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ก. การที่คนในภูมิภาคต่าง ๆ มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันนั้น น่าจะ เนื่องจากความแตกต่างในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะอาชีพ สภาพแวดล้อม การสื่อสารคมนาคม และความใกล้เคียงศูนย์อิทธิพล

ข. การที่คนในภาคใต้มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมการควบคุมตนเองในด้านความพอใจในตนเอง (พ.๖) และการตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การประเมินตนเองในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) และความรู้สึกผิด (พ.๑๓) และการปฏิบัติต่อตนเองในด้านการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) มากกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ ในขณะที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มจะทำน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ นั้น อภิปรายได้ดังนี้

๑. เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะเศรษฐกิจ และอาชีพ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของภาคใต้ กระตุ้นส่งเสริมให้คนกระตือรือร้น มุ่งแสดงความสามารถ

และแสวงหาความสำเร็จอย่างแข็งขันกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๖๘)

๒. จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๒๓ : ๘) ได้แสดงรายได้ครัวเฉลี่ยต่อคนในปี ๒๕๒๒ ของภาคใต้เท่ากับ ๑๒,๖๘๓ บาท ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ ๔,๙๔๑ บาท ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศ และต่ำกว่าของคนใต้ จึงกล่าวได้ว่าคนในภาคใต้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้เกิดความบิ่บคั้นทางเศรษฐกิจ และประชาชนต้องอยู่ในสภาพที่ยากจนเป็นเวลานาน จึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งคนจนขึ้น (Culture of Poverty) ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ การขาดโอกาสในการหาประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ไม่มีความรู้ ไม่มีมีความสุขใจ ขาดแรงตลใจ ขาดการบังคับขี้น้ำตนเอง อันจะส่งผลให้เป็นผู้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (อตุลย์ ดันประยูร ๒๕๒๔ : ๖๐)

จากมูลเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวนี ทำให้คนในภาคใต้มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๔. อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมที่น่าสังเกตในมาตรนี้คือ คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมในด้านการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (พ.๘) อันได้แก่ การเล่นการพนันและการดื่มสุรามากกว่าคนในภาคใต้ ทั้งที่มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ น้อยกว่า ผลการวิจัยนี้อภิปรายได้ว่า เนื่องจากคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติตลอดเวลา ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดไปวันหนึ่ง ๆ จึงไม่สู้เชื่อมั่นถึ่มั่นกับชีวิตและสิ่งแวดล้้อม พอใจในความสะดวกสบาย ความสนุกสนานมากกว่าสิ่งที่เป็นระเบียบจริงจังในชีวิต (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ๒๕๒๓ : ๖๓) ซึ่งตรงข้ามกับคนในภาคใต้ที่มุ่งความสำเร็จในชีวิต มีการแข่งขันการสร้างฐานะ ด้วยเหตุนี้คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีแนวโน้มที่จะยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมากกว่าคนในภาคใต้

๕.๓ มาตรฐาน ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" คนในภูมิภาคต่าง ๆ รายงานว่า เคยเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ๔ ข้อ จากจำนวน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าคนในภูมิภาคต่างกันเคยเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่า ภูมิภาคมีความสัมพันธ์อันเกี่ยวกับการเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเอง

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่าง ๔ ข้อนี้ พบว่ามี ๑ ข้อ คือ การปรุ่งแต่งร่างกาย (พ.๑๔) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในภูมิภาคใดที่เคยเห็นคนอื่นทำแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ

ส่วนพฤติกรรมที่แตกต่างอีก ๓ ข้อ พบว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) และการลงโทษตนเอง (พ.๑๗) มากกว่าที่คนในภาคกลางเห็นคนอื่นทำ แต่กลับเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการปรุ่งตนเอง (พ.๒๐) น้อยกว่าที่คนในภาคใต้เคยเห็นคนอื่นทำ

จากผลการวิจัยดังกล่าว เนื่องจากมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันน้อย ในการอภิปราย จึงจะอภิปรายตามรายพฤติกรรมดังนี้

ก. พฤติกรรมการปลอบใจตนเอง และการลงโทษตนเอง ซึ่งพบว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยเห็นคนอื่นทำมากกว่าที่คนในภาคกลางเคยเห็นคนอื่นทำทั้ง ๆ ที่ผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ คนในทุกภูมิภาคเคยทำและมีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่แตกต่างกัน นั้นแสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำที่คนในภูมิภาคต่าง ๆ เคยทำ มีแนวโน้มจะทำกับที่เคยเห็นคนอื่นทำ จึงเป็นการอยากที่จะอธิบายได้ว่า เพราะอะไรคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงรายงานว่าจะเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านนี้มากกว่าคนในภาคกลาง คำอธิบายอาจเป็นไปได้คือ

๑. พฤติกรรมทั้งสองนี้เป็นพฤติกรรมที่มีคุณค่า มีความหมายและมีความสำคัญแก่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าคนในภาคกลาง

๒. พฤติกรรมทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและวิธีการดำเนินชีวิตของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าคนในภาคกลาง

๓. จากเหตุผลทั้ง ๒ ข้อข้างต้น น่าจะมีผลทำให้คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสนใจที่จะสังเกตพฤติกรรมทั้งสองนี้มากกว่าคนในภาคกลาง เมื่อให้ความสนใจที่จะสังเกต

มากกว่าโอกาสที่จะได้เห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมนี้จึงมีมากกว่า

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้คำอธิบายที่ชัดเจน ควรที่จะศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้บุคคลเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ตนเองเคยทำและมีแนวโน้มที่จะทำไม่แตกต่างกัน อันจะช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข. ส่วนพฤติกรรมในด้านการปลอมใจตนเอง (พ.๒๐) ซึ่งคนในภาคใต้เคยเห็นคนอื่นทำมากกว่าที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นคนอื่นทำนั้น นับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตร ๒ กล่าวคือ คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรายงานว่า มีแนวโน้มที่จะทำน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ จึงสันนิษฐานได้ว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมนี้น้อย ซึ่งก็ย่อมจะส่งผลให้มีความสนใจที่จะสังเกตพฤติกรรมนี้น้อยด้วย จึงได้รายงานว่า เคยเห็นคนอื่นทำน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ

๕.๔ มาตร ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" คนในภูมิภาคต่าง ๆ รายงานว่า คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) จำนวน ๔ ข้อ จาก ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่า คนที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และสะท้อนให้เห็นด้วยว่า ภูมิภาคมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ๔ ข้อนี้ พบว่ามี ๓ ข้อคือ การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) การรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๔) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๔) ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าคนในภูมิภาคใดที่คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้แตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ ส่วนพฤติกรรมที่เหลืออีก ๖ ข้อ พบว่ามี ๔ ข้อคือ ความรู้ทั่วไปไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) และความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) ที่ขัดแย้งกับผลการวิจัยในมาตร ๓ กล่าวคือ ในมาตร ๓ คนในภูมิภาคต่าง ๆ เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน แต่ในมาตรนี้กลับพบว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดว่าคนอื่นจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในกรุงเทพ

มหานครคิดว่าคนอื่นจะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า การเห็นคนอื่นทำ กับการคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้ของคนในภูมิภาคต่าง ๆ ไม่สัมพันธ์กัน จึงพอจะสรุปได้ว่าความแตกต่างในสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ลักษณะอาชีพและสภาพทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าว

พฤติกรรมที่แตกต่างอีกข้อคือ การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยในมาตร ๑, ๒ และ ๓ กล่าวคือ คนในทุกภูมิภาคเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคมีความสัมพันธ์กับการกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมในด้านนี้มาก

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรนี้ พบว่าคนในกรุงเทพมหานครคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้อภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ก. การที่คนในภูมิภาคต่าง ๆ คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันนั้น น่าจะเป็นเพราะความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี สภาพแวดล้อม สภาพทางเศรษฐกิจ และโอกาสทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่นแตกต่างกันไปด้วย

ข. การที่คนในกรุงเทพมหานคร คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง การประเมินตนเอง และการปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น น่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากคนในกรุงเทพมหานครเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อีกมากกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในมาตร ๒ ซึ่งคนในกรุงเทพฯ มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อจะคิดตัดสินใจหรือพยากรณ์การกระทำของคนอื่น จึงเอาความเชื่อของตนเองเข้าไปตัดสิน จึงรายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อีกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. ส่วนที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ นั้น นับว่าสอดคล้องกับข้อค้นพบในมาตร ๑, ๒ และ ๓ ซึ่งคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อจะ

คิดตัดสินใจทำหรือไม่ทำพฤติกรรมดังกล่าวแทนคนอื่น จึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสิน ผลการวิจัยคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวน้อยกว่าคนในภูมิภาคอื่น ๆ

๔.๕ สรุปผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรฐาน

ก. พฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง ๔ มาตรฐานคือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่ว (พ.๑) การสำรวจตนเอง (พ.๒) ความละเอียดใจ (พ.๑๔) การให้รางวัลตนเอง (พ.๑๕) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๕) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างในสภาพแวดล้อม ลักษณะอาชีพ สภาพเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของภูมิภาคต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้ง ๕ ข้อนี้ ผลการวิจัยจึงพบว่าคนในทุกภูมิภาคเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวนี้สอดคล้องกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งไม่ว่าคนจะอยู่ในภูมิภาคใดก็มีความเห็นสอดคล้องกันในพฤติกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้ง ๕ ข้อนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เมื่อพิจารณาตามตัวแปรภูมิภาค

ข. จากผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตรฐาน แสดงให้เห็นว่า

๑. ภูมิภาคมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการกระทำ แนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเอง และความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

๒. ภูมิภาคมีความสัมพันธ์น้อยกับการเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเอง

ค. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมใน ๔ มาตรฐาน พบว่าคนในภาคใต้และกรุงเทพมหานคร เคยทำ มีแนวโน้มจะทำ เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคนในภาคใต้และกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๖. อาชีพหลักของครอบครัว

๖.๑ มาตรา ๑ "เคยทำหรือไม่" ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่าง ๆ กัน ได้แก่ข้าราชการ ผู้ใช้แรงงาน ธุรกิจการค้า และลูกจ้างเอกชน รายงานว่าเคยทำพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ๑๗ ข้อ จากจำนวน ๒๐ ข้อ จึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่างกัน เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่าอาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล ยกเว้นในด้านความพอใจในตนเอง (พ.๖) ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) และการรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๔) ซึ่งบุคคลไม่ว่าจะมาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักเป็นอะไร ต่างก็รายงานว่าเคยทำไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมพบว่า ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการ ธุรกิจการค้า ผู้ใช้แรงงาน และลูกจ้างเอกชน เคยทำพฤติกรรมต่อตนเอง เรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ หรืออีกนัยหนึ่งผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการ เคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นลูกจ้างเอกชน เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ผลการวิจัยข้างต้นอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ก. เนื่องจากผู้ที่มีอาชีพหลักต่างกัน มีความแตกต่างกันในด้านฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม

ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว หมายถึง ฐานะของครอบครัวที่วัดได้จากระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาจำนวนมากพบว่า ความแตกต่างของฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีผลทำให้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันไป (เบญจมาศ ภูมิพันธ์ ๒๕๑๕ : ๒๕) ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลที่มาจากครอบครัวแต่ละระดับมีบุคลิกภาพ ความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันอีกด้วย ในการวิจัยครั้งนี้ แม้จะมีข้อมูลเฉพาะอาชีพหลักของครอบครัว แต่ก็สามารถอนุมานได้ว่าอาชีพทั้ง ๔ ประเภท มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่างกัน กล่าวคือ อาชีพผู้ใช้แรงงานโดยทั่วไปมีระดับการศึกษา และรายได้ต่ำ (กองแก้ว สุวรรณประกร ๒๕๑๖ : ๑๑๘-๑๑๙ , สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒๕๒๓ : ๗) ส่วนอาชีพรับราชการ ธุรกิจการค้าและลูกจ้างเอกชนนั้น อาจนับได้ว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาและรายได้สูงกว่าอาชีพผู้ใช้แรงงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับกลางและสูงมากกว่าระดับต่ำ

ความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ย่อมมีอิทธิพลต่อลักษณะ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจากการศึกษาหลายชิ้นได้พบว่า ครอบครัวระดับต่ำมีการอบรม เลี้ยงดูแบบเน้นให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟัง หรือถืออำนาจของผู้ปกครองเป็นใหญ่ มุ่งหวัง ให้ทำตามกฎเกณฑ์ภายนอก มีการลงโทษทางกายรุนแรงและบ่อยครั้ง ในขณะที่ครอบครัว ระดับกลางจะเน้นให้เด็กมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้มีการควบคุมตนเอง ให้ช่วยเหลือ ตนเอง มีการใช้เหตุผล ให้ความยอมรับ ความรักและความอบอุ่นแก่เด็ก ไม่นิยมการลง โทษทางกายอย่างรุนแรง (จรรยา สุวรรณพิศ ๒๕๒๔ : ๑๑, ดวงเดือน พันธุมนาวิ และ เพ็ญแข ประจวบจิง ๒๕๒๔ : ๔๘) นอกจากนี้ครอบครัวระดับดังกล่าวยังมีความ เชื่อว่าบุคคลสามารถจัดการกับโชคชะตาของตนได้ ยอมเสียสละปัจจุบันเพื่อรางวัลใน อนาคต มีความเชื่อในตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันกับกลุ่ม และมีระดับความทะเยอทะยาน สำหรับบุตรสูงกว่าผู้ปกครองระดับต่ำ (Secord & Backman ๑๙๖๔ : ๕๖๔-๕๗๐)

ผลจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว ทำให้บุคคลที่มาจากครอบครัวต่างระดับ กัน (หรือครอบครัวที่มีอาชีพหลักต่างกัน) มีความแตกต่างกัน ๓ ประการ

๑. ประการแรก เกี่ยวกับบุคลิกภาพและพฤติกรรม บุคคลที่มาจากครอบครัวระดับ ต่ำจะมีลักษณะก้าวร้าวสูงกว่า ประสบความสำเร็จน้อยกว่า เป็นตัวของตัวเองน้อยกว่า บุคคลที่มาจากครอบครัวระดับกลาง (เบญจมาศ ภูมิพันธ์ ๒๕๑๕ : ๒๐ อ้างใน Phip ๑๙๖๓, Secord & Backman ๑๙๖๔ : ๕๖๕ - ๕๗๐)

ประการที่สอง เกี่ยวกับความเชื่อและค่านิยม โดยที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงและประสบ ความสำเร็จในทางงาน มักเป็นผู้ที่เชื่อในอำนาจการควบคุมตนเอง (Internal Locus of Control) คือเชื่อในการใช้ความสามารถและความพยายามของตนเอง ควบคุมวิถี ชีวิตของตนเองได้ แต่ผู้มีการศึกษาน้อยและประกอบอาชีพระดับต่ำ มักเชื่อในอำนาจการ ควบคุมตนจากภายนอก (External Locus of Control) คือ เห็นว่าชีวิตและความ ความสำเร็จของตนนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมคนอื่น หรือโชคชะตามากกว่าตนเอง (Panelli ๑๙๗๗ : ๔๕ - ๕๒)

ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลทำให้บุคคลมีลักษณะบุคลิกภาพ ความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักต่างกันจึงมีพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองแตกต่างกันด้วย

ข. การที่ผู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการเคยทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเองและปฏิบัติต่อตนเอง มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น สืบเนื่องมาจากผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการโดยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับสูงพอสมควร ประกอบกับลักษณะงานในอาชีพเป็นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ การทำงานมีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น ๆ และเพราะว่าบุคคลจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันไปกับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพของตน (สุนทร โคมิน ๒๕๒๒ : ๑๘๓) จึงสันนิษฐานได้ว่าลักษณะงานของอาชีพรับราชการมีผลต่อแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นผู้มาจากครอบครัวรับราชการจะถูกบิดามารดาหรือผู้ปกครองอบรมให้เป็นคนมีระเบียบวินัย มีการควบคุมตนเอง และมุ่งเน้นความสำเร็จในชีวิตตามไปด้วย

และเนื่องจากผู้มาจากครอบครัวรับราชการส่วนใหญ่มาจากอาชีพครู ทั้งนี้เพราะในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามสถานภาพนักเรียน ครู และผู้ปกครอง และเพราะว่าครูเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการอบรมสั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ดังนั้นโอกาสและความจำเป็นในการกระทำพฤติกรรมที่เป็นการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเอง จึงมีมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. ส่วนผู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชน เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวก็น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น เป็นผลมาจากฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและลักษณะอาชีพที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตรดังกล่าวแล้ว ประกอบกับลักษณะอาชีพของลูกจ้างเอกชนมีความมั่นคงในการทำงานน้อยกว่า แต่มีความอิสระและคล่องตัวในการทำงานมากกว่า ปัจจัยเหล่านี้เองยังผลให้ผู้มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชน มีการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

ง. อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักเป็นข้าราชการและลูกจ้างเอกชน รายงานว่าเคยทำไม่แตกต่างกัน อันได้แก่ การแสดงอารมณ์อย่าง

ไม่ปิดบัง (พ.๒) การให้คุณค่าตนเอง (พ.๑๐) และการให้รางวัลตนเอง (พ.๑๔) จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ความแตกต่างในลักษณะอาชีพ และฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม จะมีผลทำให้ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองโดยส่วนรวมมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชน แต่ก็มีได้หมายความว่าพฤติกรรมต่อตนเองทุกข้อ ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการจะต้องทำมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชนไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่ทั้งสองกลุ่มอาชีพนี้มีความเชื่อ ค่านิยมในพฤติกรรมดังกล่าวไม่แตกต่างกัน จึงได้รายงานว่าเคยทำไม่แตกต่างกัน

พฤติกรรมที่น่าสังเกตอีกข้อคือ การมุ่งเกี่ยวกับบอขายมุข (พ.๘) ซึ่งพบว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นลูกจ้างเอกชน รายงานว่าเคยทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นธุรกิจการค้า รายงานว่าเคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้น่าจะ เป็นเพราะ ผู้ที่มาจากครอบครัวธุรกิจการค้าได้รับการอบรมสั่งสอนให้มุ่งเน้นผลประโยชน์ ความสำเร็จ และความร่ำรวย และชีวิตต้องมีการต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่นตลอดเวลา ซึ่งต่างไปจากผู้ที่มีอาชีพหลักครอบครัวลูกจ้างเอกชนที่มีอิสระมากกว่า ประกอบกับมีหลักประกันและ ความมั่นคงในชีวิตไม่แน่นอน ผู้ที่มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชนจึงพอใจกับความสนุกสนาน ความสะดวกสบายมากกว่าการแข่งขันเพื่อความร่ำรวย หรือความสำเร็จในชีวิต ด้วยเหตุนี้ผู้ที่มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชน จึงรายงานว่าเคยทำพฤติกรรมมุ่งเกี่ยวกับบอขายมุข (ดื่มสุรา เล่นการพนัน) มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวธุรกิจการค้า รายงานว่าเคยทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๖.๒ มาตรา ๒ "จะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่าง ๆ กัน รายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองเกือบทุกข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) ยกเว้นในด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) เพียงข้อเดียวที่บุคคลไม่ว่าจะมาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลัก เป็นอะไรก็มีแนวโน้มที่จะทำไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักต่าง ๆ กันมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และนอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า อาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมากกับแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรนี้ พบว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการ มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพลูกจ้าง เอกชนและผู้ใช้แรงงาน มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกัน และน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ถ้าจะพิจารณาความสอดคล้องของผลการวิจัยในมาตร ๑ และมาตร ๒ ก็พบว่ามีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันในระดับสูง เพราะจากการคำนวณค่าสหสัมพันธ์ได้ค่าถึง ๐.๕๑ และจากผลการวิจัยในมาตร ๑ พบว่าผู้ที่มาจากครอบครัวมีอาชีพรับราชการ เคยทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในมาตรนี้ก็พบว่า มีแนวโน้มจะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าผู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพลูกจ้าง เอกชนและผู้ใช้แรงงาน เคยทำพฤติกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกันและน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในมาตรนี้ก็พบว่า มีแนวโน้มที่จะทำใกล้เคียงกันและน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย

จึงแสดงให้เห็นการกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการ มีแนวโน้มจะทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพลูกจ้าง เอกชนและผู้ใช้แรงงานนั้น อภิปรายได้ดังนี้

ก. ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการมักได้รับการอบรม ที่เน้นในเรื่องระเบียบวินัย การควบคุมตนเอง และมุ่งความสำเร็จในชีวิตมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานดังกล่าวแล้วในมาตร ๑

ข. เนื่องจากผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการส่วนใหญ่มาจากครู ทั้งนี้เพราะในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามสถานภาพ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง และเพราะว่าครู เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นจึงมีโอกาสและความสามารถในการเรียนรู้ การประเมิน และการตัดสินใจได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่มาจากครอบครัวที่เป็นลูกจ้าง เอกชนและผู้ใช้แรงงานซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมีการศึกษาค่ำ

ค. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการ ซึ่งดีกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน (ชาวนา ชาวไร่ กรรมกร) ย่อมมีผลให้ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการมีโอกาสได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้พบได้เห็น ได้อ่านสิ่งต่าง ๆ

มากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวชาวไร่ ชาวนา หรือกรรมกร ดังนั้นโอกาสที่จะได้เรียนรู้ว่า พฤติกรรมใด เป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควร ก็จึงมีมากกว่าด้วย

ง. ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการมีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิตดีกว่าผู้ที่ มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน หรือลูกจ้างเอกชน จึงมีผลทำให้ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการมีความเชื่อมั่น มีความหวัง ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างเอกชน เกิดความไม่แน่ใจ ขาดความเชื่อมั่น มีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ ซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรม ในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๖.๓ มาตรฐาน ๓ "เคยเห็นคนอื่นทำหรือไม่" ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวต่างๆ กัน รายงานว่าเคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ๑๐ ข้อจากจำนวน ๒๐ ข้อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักต่างๆ กัน เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการที่บุคคล เห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมต่อตนเอง

ในบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๑๐ ข้อนี้ พบว่าเป็นพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ๖ ข้อ คือ การระงับความอยากและการต้านทานสิ่งยั่วยู่ (พ.๑) การแสดงอารมณ์อย่างไม่ปิดบัง (พ.๒) ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความขยันหมั่นเพียร (พ.๕) การตั้งมาตรฐานตนเอง (พ.๗) ส่วนที่เป็นการประเมินตนเองมี ๒ ข้อคือ ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) และที่เป็นการปฏิบัติต่อตนเองมี ๒ ข้อคือ การรักษาสุขภาพตนเอง (พ.๑๘) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) และจากพฤติกรรมเหล่านี้พบว่าเกือบทุกข้อสอดคล้องและสัมพันธ์กับผลการวิจัยในมาตรฐานที่ ๑ และมาตรฐาน ๒ กล่าวคือ พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นที่จะมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมเหล่านี้เกือบทุกข้อก็เป็นพฤติกรรมที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่นทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงระหว่างคำรายงานว่าเคยทำ มีแนวโน้มจะทำ และเคยเห็นคนอื่น ๆ ทำ ในพฤติกรรมเหล่านี้ของผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมในมาตรนี้พบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการ เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการ เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมในด้านการควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง และปฏิบัติต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน เคยเห็นคนอื่นทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้อภิปรายได้ว่า เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการคือ

ก. ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน ซึ่งได้แก่ชาวไร่ ชาวนา และกรรมกร ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จึงมีมากกว่า ได้พบ ได้เห็น สิ่งต่าง ๆ มากกว่า

ข. อาชีพรับราชการ เป็นอาชีพที่ให้บริการแก่ประชาชน เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดเวลา ดังได้กล่าวแล้วผู้ที่มาครอบครัวรับราชการส่วนใหญ่เป็นครู ซึ่งต้องติดต่อสัมพันธ์กับนักเรียน และผู้ปกครองเป็นอย่างมาก การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ยิ่งมากเท่าไร โอกาสที่จะได้พบได้เห็น การกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนอื่นก็ย่อมจะต้องมีมากตามไปด้วย

ค. ผู้ที่จากครอบครัวรับราชการให้ความสำคัญ และความสนใจแก่พฤติกรรมดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานให้ความสำคัญ และให้ความสนใจแก่พฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้ที่ให้ความสำคัญ และความสนใจมาก ก็ย่อมจะสนใจที่จะสังเกตมากด้วยเมื่อสนใจที่จะสังเกตมากโอกาสที่จะได้เห็นจึงมีมากกว่า ในทำนองกลับกันผู้ที่ให้ความสำคัญหรือความสนใจน้อยก็ย่อมจะให้ความสนใจในการสังเกตน้อยด้วย ดังนั้นโอกาสที่จะได้เห็นการกระทำพฤติกรรมเหล่านี้ของคนอื่นจึงมีน้อย

ง. ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ใช้แรงงาน อันได้แก่ชาวนา ชาวไร่ และกรรมกร ส่วนใหญ่มักอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ประกอบกับฐานะยากจน ทำให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และรับทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้จำกัดกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

จ. เนื่องจากการติดต่อสัมพันธ์ของบุคคลมักจะเป็นไปเฉพาะในกลุ่มอาชีพเดียวกัน กล่าวคือ พวกข้าราชการก็มักมีการติดต่อสัมพันธ์กับพวกข้าราชการด้วยกันเอง และพวก ชาวไร่ ชาวนา กรรมกรก็จะมีการติดต่อสัมพันธ์กับพวกชาวไร่ ชาวนา หรือกรรมกรด้วยกันเอง และเนื่องจากผลการวิจัยในมาตร ๑ ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการเคยทำพฤติกรรม เหล่านี้มาก ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานเคยทำพฤติกรรมเหล่านี้น้อย ดังนั้นโอกาสที่ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการจะได้เห็นคนอื่นทำพฤติกรรมเหล่านี้จึงมีมากด้วย และ ในทำนองเดียวกันโอกาสที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานจะได้เห็นคนทำพฤติกรรมดังกล่าว ก็จึงมีน้อย

๑.๔ มาตร ๔ "คิดว่าคนอื่นจะทำหรือไม่ถ้ามีโอกาส" ผู้ที่มีอาชีพหลักของ ครอบครัวต่าง ๆ ทั้ง ๔ กลุ่ม รายงานว่าคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเอง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$) จำนวน ๗ ข้อจาก ๒๐ ข้อ ดังนั้นจึงสรุป ได้ว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพหลักต่างกันคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย และสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับความคิดในการพยากรณ์การกระทำของคนอื่น

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมจากพฤติกรรมที่แตกต่างทั้ง ๗ ข้อ อัน ได้แก่ความรู้ตัวไม่ประมาท (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความภาคภูมิใจในตนเอง (พ.๑๑) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) การปลอบใจตนเอง (พ.๑๖) การปรุง แต่งร่างกาย (พ.๑๙) และการปรับปรุงตนเอง (พ.๒๐) พบว่าผู้ที่มาจากครอบครัวรับ ราชการคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างเอกชน คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมดังกล่าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผล การวิจัยนี้อธิบายได้ดังต่อไปนี้

ก. พฤติกรรมเหล่านี้เกือบทุกข้อเป็น พฤติกรรมที่ผู้ที่มาจากครอบครัวรับราชการ เคยทำ มีแนวโน้มจะทำและเคยเห็นคนอื่นทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ (ผลการวิจัยมาตร ๑, ๒ และ ๓) ดังนั้นเมื่อจะคิดพยากรณ์การกระทำของคนอื่นจึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสิน จึงได้คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้มากด้วย

ข. พฤติกรรมเหล่านี้เกือบทุกข้อเป็นพฤติกรรมที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน และลูกจ้างเอกชน เคยทำ มีแนวโน้มจะทำและเคยเห็นคนอื่นทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ (ผลการ

วิจัยมาตร ๑, ๒ และ ๓) ดังนั้นเมื่อจะคิดพยากรณ์การกระทำของคนอื่น จึงเอาความเชื่อและประสบการณ์ของตนเองเข้าไปตัดสิน จึงได้คิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมเหล่านี้บ่อยด้วย

ค. ดังกล่าวแล้วว่าผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างเอกชน มีโอกาสทางการศึกษาและรับทราบข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ได้จำกัดกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวราชการ ดังนั้นโอกาสที่จะได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูก ที่ควรก็จึงจำกัดกว่าซึ่งมีผลทำให้ความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และประเมินสิ่งต่าง ๆ ค้อยกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวราชการไปด้วย

๖.๕ สรุปผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตร

ก. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตร พบว่ามีพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทั้ง ๔ มาตรอยู่ ๔ ข้อ คือ ความรู้ตัวไม่ประมาณ (พ.๓) ความมีวินัยต่อตนเอง (พ.๔) ความเชื่อมั่นในตนเอง (พ.๑๒) และการปรุงแต่งร่างกาย (พ.๑๔)

ข. จากพฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างในอาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้ และสะท้อนให้เห็นด้วยว่า การกระทำและแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อ นี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือพฤติกรรมทั้ง ๔ ข้อนี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ผู้ที่มาจากครอบครัวราชการกระทำและมีแนวโน้มจะทำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวลูกจ้างเอกชนและผู้ใช้แรงงานกระทำและมีแนวโน้มจะทำน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ค. จากผลการวิจัยทั้ง ๔ มาตร แสดงให้เห็นว่าอาชีพหลักของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมากกับกระทำและแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมต่อตนเองของบุคคล และมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยกับการ เห็นคนอื่นทำและการคิดว่าคนจะทำพฤติกรรมต่อตนเอง

ง. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยส่วนรวมทั้ง ๔ มาตร จากบรรดาพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มาจากครอบครัวราชการเคยทำ มีแนวโน้มจะทำเคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ที่มาจากครอบครัวผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างเอกชน เคยทำ มีแนวโน้มจะทำ

เคยเห็นคนอื่นทำ และคิดว่าคนอื่นจะทำพฤติกรรมต่อตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างเอกชน มีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย